

Sygnatura akt I ACa 1261/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 grudnia 2022 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Tomasz Sobieraj (spr.)
------------------------	----------------------------

po rozpoznaniu w dniu 28 grudnia 2022 roku w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa S. Ś. (1), S. Ś. (2) i K. Ś. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 28 czerwca 2022 roku, sygnatura akt I C 685/19

I. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punktach 5 i 9 sentencji w miejsce „pozwanego (...) S.A. w W.” wpisuje „pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W.”.

II. oddala apelację,

III. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki S. Ś. (1) kwotę 4050 [czterech tysięcy pięćdziesięciu] złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku;

IV. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki S. Ś. (2) kwotę 4050 [czterech tysięcy pięćdziesięciu] złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku;

V. zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda K. Ś. (1) kwotę 4050 [czterech tysięcy pięćdziesięciu] złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku.

SSA Tomasz Sobieraj

Sygnatura akt I ACa 1261/22

UZASADNIENIE

Powodowie S. Ś. (1), S. Ś. (2) i K. Ś. (1) w pozwie wniesli o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.:

- na rzecz S. Ś. (1) kwoty 120000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
- na rzecz S. Ś. (2) kwoty 127200 złotych tytułem zadośćuczynienia,

3. na rzecz K. Ś. (1) kwoty 127200 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
4. na rzecz S. Ś. (1) kwoty 4800 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania tj. zwrotu kosztów pogrzebu,
5. na rzecz S. Ś. (1) kwoty 1400 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania tj. zwrotu kosztów tłumaczenia dokumentów,
6. na rzecz S. Ś. (1) kwoty 76000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,
7. na rzecz S. Ś. (2) kwoty 38000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,
8. na rzecz K. Ś. (1) kwoty 38.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,
9. na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W piśmie z dnia 20 kwietnia 2020 roku powodowie rozszerzyli powództwo w ten sposób, że wnieśli dodatkowo o zasądzenie od pozwanego:

1. na rzecz S. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od czerwca 2019 roku do kwietnia 2020 roku w wysokości:
  - 1) za czerwiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 2) za lipiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 3) za sierpień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 4) za wrzesień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 5) za październik 2019 roku - 981,81 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 6) za listopad 2019 roku - 966,74 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2022 roku do dnia zapłaty;
  - 7) za grudzień 2019 roku - 982,59 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 8) za styczeń 2020 roku - 972,24 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
  - 9) za luty 2020 roku - 963,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2020 roku do dnia zapłaty;

10) za marzec 2020 roku – 821,06 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2020 roku do dnia zapłaty;

11) za kwiecień 2020 roku – 917,07 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2020 roku do dnia zapłaty;

2. na rzecz S. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej na przyszłość, płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, w wysokości 917,07 złotych począwszy od maja 2020 roku;

3. na rzecz S. Ś. (2) i K. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od czerwca 2019 roku do kwietnia 2020 roku w wysokości po:

1) za czerwiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

2) za lipiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

3) za sierpień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

4) za wrzesień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

5) za październik 2019 roku - 1673,62 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

6) za listopad 2019 roku - 1668,59 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

7) za grudzień 2019 roku - 1673,88 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

8) za styczeń 2020 roku - 1670,43 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

9) za luty 2020 roku - 1667,63 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2020 roku do dnia zapłaty;

10) za marzec 2020 roku - 1650,05 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2020 roku do dnia zapłaty;

11) za kwiecień 2020 roku - 1652,09 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2020 roku do dnia zapłaty;

4. na rzecz S. Ś. (2) i K. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej na przyszłość, płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, w wysokości po 1652,09 złotych począwszy od maja 2020 roku

W piśmie z dnia 10 stycznia 2022 roku powodowie rozszerzyli powództwo w ten sposób, że wniosli dodatkowo o zasądzenie od pozwanego:

1. na rzecz S. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od czerwca 2019 roku do grudnia 2021 roku w wysokości:

- 1) za czerwiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 2) za lipiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 3) za sierpień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 4) za wrzesień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 5) za październik 2019 roku - 981,81 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 6) za listopad 2019 roku - 966,74 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2022 roku do dnia zapłaty;
- 7) za grudzień 2019 roku - 982,59 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 8) za styczeń 2020 roku - 972,24 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 9) za luty 2020 roku - 963,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2020 roku do dnia zapłaty;
- 10) za marzec 2020 roku - 911,06 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 11) za kwiecień 2020 roku - 731,87 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 12) za maj 2020 roku - 757,97 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2020 roku do dnia zapłaty;
- 13) za czerwiec 2020 roku - 753,52 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 14) za lipiec 2020 roku - 770,19 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 15) za sierpień 2020 roku - 773,11 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 16) za wrzesień 2020 roku - 719,85 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty;
- 17) za październik 2020 roku - 693,77 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 października 2020 roku do dnia zapłaty;
- 18) za listopad 2020 roku - 733,71 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2020 roku do dnia zapłaty;

19) za grudzień 2020 roku - 642,39 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty;

20) za styczeń 2021 roku - 664,88 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;

21) za luty 2021 roku - 671,08 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;

22) za marzec 2021 roku - 605,41 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;

23) za kwiecień 2021 roku - 633,39 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;

24) za maj 2021 roku - 658,42 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2021 roku do dnia zapłaty;

25) za czerwiec 2021 roku - 646,54 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty;

26) za lipiec 2021 roku - 631,12 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2021 roku do dnia zapłaty;

27) za sierpień 2021 roku - 641,65 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;

28) za wrzesień 2021 roku - 613,49 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2021 roku do dnia zapłaty;

29) za październik 2021 roku - 586,61 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 października 2021 roku do dnia zapłaty;

30) za listopad 2021 roku - 567,74 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2021 roku do dnia zapłaty;

31) za grudzień 2021 roku - 579,67 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;

2. na rzecz S. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej na przyszłość, płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, w wysokości 579,67 złotych począwszy od stycznia 2022 roku;

3. na rzecz S. Ś. (2) i K. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, począwszy od czerwca 2019 roku do grudnia 2021 roku w wysokości po:

1) za czerwiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

2) za lipiec 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

3) za sierpień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;

- 4) za wrzesień 2019 roku - 2019,50 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 5) za październik 2019 roku - 1673,62 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 6) za listopad 2019 roku - 1668,59 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 7) za grudzień 2019 roku - 1673,88 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 08 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 8) za styczeń 2020 roku - 1670,43 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 9) za luty 2020 roku - 1667,63 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2020 roku do dnia zapłaty;
- 10) za marzec 2020 roku - 1650,04 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 11) za kwiecień 2020 roku - 1646,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 12) za maj 2020 roku - 1654,13 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2020 roku do dnia zapłaty;
- 13) za czerwiec 2020 roku - 1652,84 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 14) za lipiec 2020 roku - 1657,67 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 15) za sierpień 2020 roku - 1658,51 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 16) za wrzesień 2020 roku - 1631,41 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty;
- 17) za październik 2020 roku - 1623,86 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 października 2020 roku do dnia zapłaty;
- 18) za listopad 2020 roku - 1635,42 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2020 roku do dnia zapłaty;
- 19) za grudzień 2020 roku - 1619,34 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 20) za styczeń 2021 roku - 1625,68 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 21) za luty 2021 roku - 1627,43 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;

22) za marzec 2021 roku - 1592 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;

23) za kwiecień 2021 roku - 1599,89 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;

24) za maj 2021 roku - 1606,95 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 maja 2021 roku do dnia zapłaty;

25) za czerwiec 2021 roku - 1603,60 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty;

26) za lipiec 2021 roku - 1599,25 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 lipca 2021 roku do dnia zapłaty;

27) za sierpień 2021 roku - 1602,22 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;

28) za wrzesień 2021 roku - 1594,27 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 września 2021 roku do dnia zapłaty;

29) za październik 2021 roku - 1585,67 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 października 2021 roku do dnia zapłaty;

30) za listopad 2021 roku - 1580,33 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 listopada 2021 roku do dnia zapłaty;

31) za grudzień 2021 roku - 1583,26 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;

4. na rzecz S. Ś. (2) i K. Ś. (1) miesięcznej renty odszkodowawczej na przyszłość, płatnej z góry do 10. dnia każdego miesiąca, w wysokości po 1583,26 złotych począwszy od stycznia 2022 roku

5. na rzecz S. Ś. (1) kwoty 4800,17 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania tj. kosztów pomocy prawnej udzielonej na terenie L. przez adw. C. O..

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2022 roku Sąd Okręgowy w Koszalinie:

1/ w punkcie pierwszym zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (1) kwotę 90000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty;

2/ w punkcie drugim zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (1) kwotę 64395,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot:

- 32200,00 złotych od dnia 11 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,
- 14808,32 złotych od dnia 10 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty,
- 4800,17 złotych od dnia 16 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 753,52 złotych od dnia 11 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty;

- 770,19 złotych od dnia 11 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 773,11 złotych od dnia 11 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 719,85 złotych od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty;
- 693,77 złotych od dnia 11 października 2020 roku do dnia zapłaty;
- 733,71 złotych od dnia 11 listopada 2020 roku do dnia zapłaty;
- 642,39 złotych od dnia 11 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 664,88 złotych od dnia 11 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 671,08 złotych od dnia 11 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;
- 605,41 złotych od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 633,39 złotych od dnia 11 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 658,42 złotych od dnia 11 maja 2021 roku do dnia zapłaty;
- 646,54 złotych od dnia 11 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 631,12 złotych od dnia 11 lipca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 641,65 złotych od dnia 11 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 613,49 złotych od dnia 11 września 2021 roku do dnia zapłaty;
- 586,61 złotych od dnia 11 października 2021 roku do dnia zapłaty;
- 567,74 złotych od dnia 11 listopada 2021 roku do dnia zapłaty;
- 579,67 złotych od dnia 11 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;

3/ w punkcie trzecim zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (1) rentę miesięczną w wysokości po 579,67 złotych, płatną od 01 stycznia 2022 roku do 10-dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku braku zapłaty we wskazanym terminie;

4/ w punkcie czwartym oddalił powództwo powódki S. Ś. (1) w pozostałym zakresie;

5/ w punkcie piątym zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (2) kwotę 77200 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty;

6/ w punkcie szóstym zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (2) kwotę 69524,69 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot:

- 18000,00 złotych od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,
- 20845,09 złotych od dnia 10 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty,
- 1652,84 złotych od dnia 11 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1657,67 złotych od dnia 11 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;

- 1658,51 złotych od dnia 11 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1631,41 złotych od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1623,86 złotych od dnia 11 października 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1635,42 złotych od dnia 11 listopada 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1619,34 złotych od dnia 11 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1625,68 złotych od dnia 11 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1627,43 złotych od dnia 11 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1592,00 złotych od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1599,89 złotych od dnia 11 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1606,95 złotych od dnia 11 maja 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1603,60 złotych od dnia 11 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1599,25 złotych od dnia 11 lipca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1602,22 złotych od dnia 11 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1594,27 złotych od dnia 11 września 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1585,67 złotych od dnia 11 października 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1580,33 złotych od dnia 11 listopada 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1583,26 złotych od dnia 11 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;

7/ w punkcie siódmym zasądził od pozwanego na rzecz powódki S. Ś. (2) rentę miesięczną w wysokości po 1583,26 złotych, płatną od 01 stycznia 2022 roku do 10-dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku braku zapłaty we wskazanym terminie;

8/ w punkcie ósmym oddalił powództwo powódki S. Ś. (2) w pozostałym zakresie;

9/ w punkcie dziewiątym zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. Ś. (1) kwotę 77200 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty;

10/ w punkcie dziesiątym zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. Ś. (1) kwotę 69524,69 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot:

- 18000 złotych od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,
- 20845,09 złotych od dnia 10 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty,
- 1.652,84 złotych od dnia 11 czerwca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1657,67 złotych od dnia 11 lipca 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1658,51 złotych od dnia 11 sierpnia 2020 roku do dnia zapłaty;

- 1631,41 złotych od dnia 11 września 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1623,86 złotych od dnia 11 października 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1635,42 złotych od dnia 11 listopada 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1619,34 złotych od dnia 11 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty;
- 1625,68 złotych od dnia 11 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1627,43 złotych od dnia 11 lutego 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1592,00 złotych od dnia 11 marca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1599,89 złotych od dnia 11 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1606,95 złotych od dnia 11 maja 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1603,60 złotych od dnia 11 czerwca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1599,25 złotych od dnia 11 lipca 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1602,22 złotych od dnia 11 sierpnia 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1594,27 złotych od dnia 11 września 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1585,67 złotych od dnia 11 października 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1580,33 złotych od dnia 11 listopada 2021 roku do dnia zapłaty;
- 1583,26 złotych od dnia 11 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty;

11/ w punkcie jedenastym zasądził od pozwanego na rzecz powoda K. Ś. (1) rentę miesięczną w wysokości po 1583,26 złotych, płatną od 01 stycznia 2022 roku do 10-dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku braku zapłaty we wskazanym terminie;

12/ w punkcie dwunastym oddalił powództwo powoda K. Ś. (1) w pozostałym zakresie;

13/ w punkcie trzynastym szczegółowe rozliczenie kosztów postępowania pozostawił referendarzowi sądowemu, po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku, według zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów postępowania i przyjęciu, że:

- powódka S. Ś. (1) wygrała proces w 66,70 % a pozwany w 33,30 %,
- powódka S. Ś. (2) wygrała proces w 70,30 % a pozwany w 29,70 %,
- powód K. Ś. (1) wygrał proces w 70,30 % a pozwany w 29,70%.

Sąd Okręgowy powyższe rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

W dniu (...) roku w L. (na drodze drugorzędnej (...) między K., za skrzyżowaniem z drogą prowadzącą do R. z (...)), o godzinie 23:23 doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego Ł. Ś. (1) poniósł śmierć. W związku z tym, że dzień ten był dniem wolnym od pracy z uwagi na przypadające święto w L., wraz z kolegą z pracy K. J. odwiedzali wspólnych znajomych na campingu. Postanowili jechać należącym do uszkodzonego pojazdem - samochodem osobowym marki B. o nr rej. (...) na pobliską stację benzynową po żywność. Z uwagi na spożyty alkohol przez Ł. Ś. (1), za jego upoważnieniem, pojazdem kierował K. J., który posiadał uprawnienie do kierowania pojazdami. Ślady na miejscu

zdarzenia wskazywały, że kierowca pojazdu K. J. stracił nad nim panowanie i uderzył w drzewo przodem pojazdu – stroną od pasażera, zajmowaną przez Ł. Ś. (1). Przybyła na miejsce zdarzenia policja odnotowała, że z Ł. Ś. (1) nie było kontaktu, krwawił z uwagi na amputację kończyny dolnej. Jego położenie uniemożliwiało podjęcie jego reanimacji. W chwili wypadku miał zapięte pasy bezpieczeństwa. Kierowca zbiegł z miejsca zdarzenia. Odniósł lekkie obrażenia. O godz. 2:08 poddano go badaniu na zawartość alkoholu. Wynik wskazywał 0,71 mg/L w wydychanym powietrzu. Drugi test przeprowadzony w tym samym czasie dał wynik negatywny. O godzinie 2:52 poddano kierowcę sumarycznemu testowi wydychanego powietrza, wynik wskazał 0,73 mg/L. K. J. został zatrzymany, zarządzono konfiskatę pojazdu i wszczęto w tej sprawie na terenie L. śledztwo. Powódce S. Ś. (1) odmawiano udzielenia informacji o jego szczegółach, nie była bowiem stroną tego postępowania. Wobec K. J. prowadzono postępowanie karne przez Sąd Okręgowy w D. w przedmiocie nieumyślnego spowodowania śmierci.

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2021 roku w sprawie I ACa 723/21 prowadzone z powództwa D. Ś. – matki poszkodowanego przeciwko pozwanemu o zapłatę, wykluczono przyczynienie się Ł. Ś. (1) do zaistnienia wypadku z dnia (...) roku

Pojazd B. o nr rej. (...) posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w Towarzystwie (...) S.A. w W..

Poszkodowany Ł. Ś. (1) był mężem powódki S. Ś. (1) oraz ojcem małoletniego powoda K. Ś. (1) (urodzonego (...)) oraz powódki S. Ś. (2), która uzyskała pełnoletność w toku niniejszego postępowania (urodzonej (...)).

Pismem z dnia 08 października 2019 roku powodowie zgłosili szkodę pozwanemu, wzywając go do zapłaty na rzecz każdego z nich z tytułu zadośćuczynienia kwot po 200000 złotych, odszkodowania z uwagi na znaczne pogorszenia się ich sytuacji życiowej w kwotach po 100000 złotych oraz rent odszkodowawczych w kwotach po 2428,90 złotych, a także na rzecz S. Ś. (1) kwoty 19200 złotych z tytułu zwrotu kosztów pogrzebu i kwoty 1150 złotych z tytułu zwrotu kosztów tłumaczenia dokumentów. Kolejnym pismem z dnia 19 sierpnia 2019 roku powódka S. Ś. (1) wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 250 złotych tytułem odszkodowania w zakresie zwrotu kosztów tłumaczenia dokumentów.

Decyzjami z dnia 10 grudnia 2019 roku i dnia 17 grudnia 2019 roku pozwany co do zasady uznał odpowiedzialność za skutki wypadku z dnia (...) roku w stosunku do wszystkich powodów.

Decyzją z dnia 10 grudnia 2019 roku przyznał powódce S. Ś. (1) zadośćuczynienie w kwocie 30000 złotych, odszkodowanie z tytułu pogorszenia się sytuacji rodzinnej po śmierci męża w kwocie 24000 złotych i tytułem zwrotu kosztów pogrzebu w kwocie 7200 złotych, odmówił refundacji kosztów tłumaczenia dokumentów. Powołał, że przy wypłacie świadczeń uwzględnił 40 % przyczynienie się poszkodowanego do zaistnienia wypadku z uwagi na podróżowanie jako pasażer z kierowcą będącym w stanie nietrzeźwości.

Decyzjami z dnia 17 grudnia 2019 roku przyznał powodom S. Ś. (2) i K. Ś. (1) zadośćuczynienie w kwotach po 22800 złotych oraz odszkodowania z tytułu pogorszenia się sytuacji rodzinnej po śmierci ich ojca w kwotach po 12000 złotych. Przy ustaleniu wymiaru tych świadczeń uwzględnił przyczynienie się poszkodowanego do zaistnienia wypadku analogicznie jak w decyzjach dot. powódki S. Ś. (1).

Wezwaniem z dnia 20 października 2021 roku powódka S. Ś. (1) wezwała pozwanego do zapłaty odszkodowania w zakresie zwrotu kosztów wynagrodzenia pełnomocnika z tytułu udzielonej jej pomocy prawnej w kwocie 1057,84 euro. Decyzją z dnia 15 grudnia 2021 roku pozwany odmówił jej wypłaty żądanego świadczenia, jako że koszty te dotyczą uzyskania kopii luksemburskiej dokumentacji sądowej w sprawie przeciwko kierowcy pojazdu, a uzyskanie tej dokumentacji było możliwe za jego pośrednictwem i nie było konieczności korzystania z płatnej pomocy prawnej w L..

Powodowie od dnia wypadku, tj. od dnia (...) roku pobierają rentę rodzinną z ZUS, w przeliczeniu na każdego z nich w następujących wysokościach:

1. od (...) roku do sierpnia 2020 roku w kwotach po 409,40 złotych brutto;
2. od 01 września 2020 roku do lutego 2021 roku w kwotach po 498,14 złotych brutto;
3. od 01 marca 2021 roku do grudnia 2021 roku w kwotach po 449,40 złotych brutto.

Powodowie otrzymali także rentę rodzinną z Państwowej Kasy Ubezpieczeń Emerytalnych (...) w L. w następujących wysokościach:

1. od (...) roku do 30 września 2019 roku S. Ś. (1) w kwocie 243,49 euro miesięcznie, S. i K. Ś. (1) w kwotach po 81,16 euro miesięcznie;
2. od maja 2020 roku do listopada 2020 roku S. Ś. (1) w kwocie po 283,47 euro miesięcznie, S. i K. Ś. (1) w kwotach po 82,10 euro miesięcznie;
3. od grudnia 2020 roku do września 2021 roku S. Ś. (1) w kwocie 294,85 euro miesięcznie, S. i K. Ś. (1) w kwotach po 83,15 euro miesięcznie;
4. od października 2021 roku do listopada 2021 roku S. Ś. (1) w kwocie po 301,44 euro miesięcznie, oraz S. i K. Ś. (1) w kwotach po 85,23 euro miesięcznie;
5. w grudniu 2021 roku S. Ś. (1) 304,35 euro, S. i K. Ś. (1) po 86,15 euro.

Od 2004 roku Ł. Ś. (1) wraz z S. Ś. (1) byli małżeństwem, mają dwoje wspólnych dzieci – K. i S.. Ł. Ś. (1) z wykształcenia był spawaczem, w takim charakterze wykonywał pracę w kraju, a od sierpnia 2017 roku został zatrudniony na umowę o pracę na czas nieokreślony w charakterze mechanika maszyn rolniczych w (...) s.c. w L., za wynagrodzeniem około 2.200 euro miesięcznie, płatnym na konto bankowe, z którego powódka S. Ś. (1) dokonywała wypłat w złotych, przeznaczając je na utrzymanie rodziny. W okresie 3 lat przed śmiercią uzyskał łączny dochód w kwocie 213743 złotych (średnio 9700 złotych miesięcznie, a w przeliczeniu na 1 członka rodziny 2428,90 złotych miesięcznie). Ł. Ś. (1) za granicą miał zapewnione noclegi, we własnym zakresie organizował jedynie wyżywienie. W czasie pracy w L. miał stały kontakt z rodziną, telefoniczny i za pośrednictwem komunikatorów internetowych. Do powódki i dzieci przyjeżdżał co dwa tygodnie. W tym czasie rodzina spędzała czas wspólnie, organizując wyjazdy nad jezioro, do dalszej rodziny, za zakupy. Rodzina była ze sobą bardzo zżyta. Relacje Ł. Ś. (1) z dziećmi były bardzo bliskie, był on zaangażowany w ich proces wychowawczy. Dzieci traktowały ojca jak najlepszego przyjaciela. K. wspólnie z ojcem majsterkował w garażu, chodził do lasu, jeździł na quadach. Z S. jeździł do kina, na lodowisko, zakupy. Przez najbliższe otoczenie był odbierany jako osoba życzliwa, pomocna, spokojna, bardzo rodzinna.

Mieszkali wspólnie wraz z dziećmi u rodziców powódki, w 1 pokoju. W lipcu 2018 roku zakupili mieszkanie położone w S. do gruntownego remontu. Zaciągnęli na ten cel kredyt, który uzyskali głównie dzięki wysokim zarobkom poszkodowanego. Małżonkowie wspólnymi siłami je urządzali i przeprowadzali prace modernizacyjne. Wprowadzili się do niego w dniu 25 maja 2019 roku, a w dniu 27 maja 2019 roku poszkodowany wyjechał do pracy za granicę. W nowym mieszkaniu mieszkał dwa dni. Mieszkanie nie było całkowicie wykończone. Zostało przygotowane tak, aby można było w nim zamieszkać, nadal jednak wymagało przeprowadzenia wielu prac, także zewnętrznych, w tym urządzenia podwórka, ogrodzenia, elewacji, co miały umożliwić zagraniczne dochody Ł. Ś. (1), który zapewniał rodzinie życie na dobrym poziomie. Rodzina nie liczyła wydatków, nie była przyzwyczajona do zwracania uwagi na ceny, nie przywiązywała do tego wagi. Powódka S. Ś. (1) pracowała. Od maja 2018 roku do 31 grudnia 2020 roku była zatrudniona w (...) Sp. z o.o. w K., była pracownikiem produkcji przy filetowaniu ryb. Jej dochód za 2016 rok wyniósł 111,34 złotych, za 2017 rok - 28991,74 złotych, a za 2018 roku - 33039 złotych.

W dniu wypadku poszkodowany miał 37 lat, a jego dzieci – powódka S. 16 lat, syn K. 13 lat. Nagłą utratą Ł. Ś. (1) była dla wszystkich powodów szokiem i szczególnie traumatycznym przeżyciem. Powódka S. Ś. (1) o wypadku dowiedziała się od brata męża, który wraz z partnerką poinformowali ją o tym osobiście. W związku z tym, że było to w nocy, nie mogła

w to uwierzyć. Następnego dnia rano kontaktowała się z polską ambasadą w L., która po ustaleniu z odpowiednimi organami potwierdziła te wiadomości. Powodowie nie znają bliższych przyczyn ani okoliczności wypadku. Wszyscy powodowie doznali gwałtownego smutku, bólu, rozpaczy, nie mogli zaakceptować faktu utraty Ł. Ś. (1). Jego śmierć stanowiła dla nich głęboką traumę, spowodowała długotrwałe odczuwanie nasilonych cierpień psychicznych, utratę bliskich więzi opartych na uczuciach miłości, przywiązania i szacunku.

Po wypadku powódka S. Ś. (1) korzystała ze zwolnienia z pracy, nie radziła sobie z tym, co się wydarzyło. Korzystała z porad psychiatry. Od 12 lipca 2019 roku była leczona w Poradni Zdrowia Psychicznego w K.. Przez około rok od wypadku męża zażywała leki nasenne i uspokajające. Z racji pandemii i obaw o uzależnienie się od zażywanych leków, ograniczyła ich zażywanie, sięga po nie sporadycznie, nadal w momentach kryzysowych zgłasza się do psychiatry. Wcześniej nigdy nie korzystała z takiej pomocy. Wskutek wypadku stała się wycofana, zdystansowana, jej codzienne funkcjonowanie zostało ograniczone. Bezpośrednio po wypadku korzystała ze wsparcia najbliższej rodziny męża, jego rodzeństwa i matki, którzy wówczas ją bardzo często odwiedzali. Od wypadku nie wykonywała pracy z uwagi na zwolnienie lekarskie od lekarza psychiatry, od marca 2020 roku pobierała zasiłek rehabilitacyjny w kwocie 1.600 złotych miesięcznie. Obecnie nie pracuje, próbowała wrócić do pracy, jednak ocenia, że nie jest na to gotowa, kontakt z innymi osobami sprawia jej trudność.

Powódka S. Ś. (2) nie okazywała na zewnątrz, jak bardzo ją dotknęła śmierć ojca, tłumiała w sobie emocje. Nadal pisała do niego wiadomości za pośrednictwem komunikatora społecznościowego, prosiła żeby odpisał. Przez pierwszy rok po jego śmierci codziennie odwiedzała grób ojca na cmentarzu, oddalonym od jej miejsca zamieszkania o 4 km. Także korzystała ze wsparcia najbliższej rodziny, choć sama stanowiła oparcie dla matki i brata, który z uwagi na wypowiedziane groźby woli zakończenia jego życia, był przez nią i S. Ś. (1) pilnowany. Nie zostawiała go samego w domu. Wymagało to od niej dodatkowego wysiłku i miało negatywny wpływ na jej proces edukacji, miała problemy z nauką i ukończeniem szkoły. Przez rok uczęszczała do zawodowej szkoły fryzjerskiej w K., przez kolejny rok do (...) w K. do klasy policyjnej, a obecnie jest na pierwszym roku zaocznego Liceum Ogólnokształcącego (...) Oddział w K., na zajęcia dojeżdża co weekend. Nadal mieszka z matką i bratem.

Powód K. Ś. (1) po wypadku ojca zmienił swoje zachowanie. Początkowo nie chciał z nikim rozmawiać, nie chciał chodzić na cmentarz, reagował płaczem na wspomnienie ojca. Zaczął sprawiać problemy wychowawcze, w sposób drażliwy, a nawet agresywny reagował na temat wypadku, zwłaszcza kierowcy, który go spowodował. Wygrażał, że zrobi krzywdę jemu, a także sobie. Stał się rozkojarzony, nie zależało mu na wynikach w nauce. Stracił entuzjazm, motywację, chęć do rozwijania swoich dotychczasowych zainteresowań, majsterkowania w garażu. Był na kilku wizytach u psychologa, jednak bez rezultatów, był zbyt zamknięty. Na urodziny w listopadzie 2021 roku dostał łańcuszek należący do jego ojca, od tego momentu częściej rozmawia o ojcu i odwiedza jego grób. Obecnie kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej w B. w klasie o kierunku mechanika maszyn rolniczych.

Powodowie stali się osobami zamyślonymi, smutnymi, przygnębionymi. Powódka nadal reaguje płaczem na wspomnienie męża. Wszyscy cały czas odczuwają tęsknotę za Ł. Ś. (1) i deklarują duże do niego przywiązanie i uczucie miłości. S. stała się osobą bardziej refleksyjną, a K. wybuchową, impulsywną. Oboje mają plany na przyszłość, ich relacje po śmierci ojca zacieśniły się, także z rodziną ojca, która była dla nich dużym wsparciem w pierwszym okresie po jego śmierci. Natomiast S. Ś. (1) stała się nietowarzyska, dystansuje się i izoluje od innych osób. Wraca do wspomnień o mężu, miłości, udanego małżeństwa jakie tworzyli, wyklucza możliwość nawiązania nowego związku. Ich bliscy ocenili, że powodowie starają się zaakceptować sytuację, jednak nadal emocjonalnie jest to dla nich dotkliwie i trudne. W szczególności dla K. Ś. (1) rozmowy na tym tle sprawiają mu duży ból, pojawiają się u niego negatywne emocje, brak zrozumienia. Reakcje żalobną powodowie przeżyli w sposób naturalny, choć u powódki wystąpiły zaburzenia adaptacyjne. Śmierć Ł. Ś. (1) istotnie wpłynęła na stałe na ich życie, gdyż nadal przeżywają ból po jego stracie, każde na swój indywidualny sposób. Obecnie żaden z powodów nie stosuje w sposób psychoterapii i nie zażywa środków farmakologicznych.

Wszyscy powodowie byli na pogrzebie Ł. Ś. (1), co było dotkliwym dla nich przeżyciem. Nie mogli się z nim pożegnać, ani go zobaczyć, trumna z uwagi na transport z zagranicy nie była otwierana. Jego ciało zostało sprowadzone

do kraju dwa tygodnie po wypadku. Powodowie kultywują pamięć po zmarłym. W swoich pokojach mają zdjęcia poszkodowanego. Uczęszczają na cmentarz, odwiedzają jego grób. Bardzo często wracają do wspomnień z nim, rozmawiają o nim.

Obecnie rodzina utrzymuje się z pobieranych rent, z ZUS i luksemburskiej, które łącznie wynoszą około 3000 złotych. Powódka S. Ś. (1) pobiera także świadczenie z programu Rodzina 500+, w kwocie 500 złotych miesięcznie. Wydatki związane z miesięcznymi kosztami utrzymania – opłatami eksploatacyjnymi, mediami ponosi w kwocie około 2.000 złotych. Powódka zakupuje także bilety miesięczne dla syna K., który dojeżdża do szkoły. Żyją oszczędnie, z uwagą podchodzą do czynionych wydatków, w pierwszej kolejności zabezpieczając podstawowe potrzeby. Nie korzystają z rozrywek, jak przed wypadkiem.

Poszkodowany na dzień wypadku posiadał zadłużenia kredytowe łącznie na kwotę około 209408 złotych.

Na dzień 16 grudnia 2019 roku powódka S. Ś. (1) posiadała liczne zobowiązania kredytowe, łącznie na kwotę około 51832 złotych.

Powódka S. Ś. (1) poniosła koszty tłumaczenia dokumentów łącznie w kwocie 1400 złotych, w tym tłumaczenia poświadczanego protokołu oraz zaświadczenia z języka niemieckiego w kwocie 500 złotych, tłumaczenia rozliczenia płac poszkodowanego za lata 2017-2019 w kwocie 650 złotych, tłumaczenia umowy w kwocie 250 złotych. Powódka poniosła także koszty pogrzebu poszkodowanego w kwocie 12000 złotych, a także koszt 1057,84 euro tytułem wynagrodzenia dla pełnomocnika – adw. C. O., reprezentującego i świadczącego na jej rzecz pomoc prawną na terenie L., związaną ze zdarzeniem, w którym śmierć poniósł jej mąż Ł. Ś. (1).

Powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy poczynił w oparciu o przedłożone przez strony dowody z dokumentów, zeznania powodów oraz zeznania zawnioskowanych w sprawie świadków, gdyż były one zwięzłe i logiczne, nie pozostawały w sprzeczności z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie. Sąd Okręgowy dał wiarę w całości dowodom z dokumentów stanowiącym podstawę ustaleń faktycznych, gdyż w sposób przekonujący, rzeczowy dostarczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia i w swojej treści nie budziły wątpliwości Sądu. Zeznaniami świadków oraz przesłuchaniu stron Sąd dał wiarę w części, tj. w takim zakresie, w jakim ich twierdzenia pokrywały się i okazały się zbieżne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, w szczególności dokumentacji zaoferowanej przez strony. Sąd Okręgowy wskazał też, że powyższy stan faktyczny był między stronami bezsporny co do faktu zdarzenia wyrządzającego szkodę

Sąd Okręgowy podzielił wnioski biegłej sądowej, zawarte w sporządzonej opinii z zakresu psychologii. Biegła w sposób fachowy, rzetelny i profesjonalny przeprowadziła badanie powodów, a następnie w oparciu o posiadaną wiedzę specjalistyczną sporządziła opinię. W ocenie Sądu Okręgowego, dowody te nie budziły wątpliwości, były spójne, logiczne, wzajemnie ze sobą korelowały i nie zawierały sprzeczności, a przez to były wiarygodne. Opinia ta żadnym zakresie nie została nadto zakwestionowana przez strony postępowania.

Jako że wskazany materiał dowodowy okazał się wystarczający do rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, pozostałe wnioski dowodowe strony pozwanej Sąd Okręgowy pominął na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Dotyczy to także wniosków dowodowe strony pozwanej zawartych w odpowiedzi na pozew, a dotyczących S. i K. Ś. (1) o zwrócenie się do placówek oświatowych, albowiem teza dowodowa wskazana w tych wnioskach nie miała nic wspólnego z danymi jakie byłyby możliwe do uzyskania z tych placówek. Na podstawie art. 235² § 1. pkt 2. i 3. k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił pominąć także wniosek dowodowy strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rekonstrukcji wypadków zgłoszony w odpowiedzi na pozew powołany celem oceny przyczynienia się Ł. Ś. (1) do powstałej szkody, mając na uwadze bierność w tym zakresie strony pozwanej i brak zgromadzenia jakiegokolwiek dokumentacji, umożliwiającej przeprowadzenie opinii, a nadto okoliczność, że nietrzeźwość kierowcy K. J. w chwili wypadku byłaby niemożliwa do ustalenia, mając na uwadze dostępne w aktach sprawy notatki policyjne, z których wynikało, że był poddawany badaniom na zawartość alkoholu dopiero 3 godziny po wypadku. Poza tym w tym przedmiocie toczyło się postępowanie przed sądem luksemburskim, pozwany w tym zakresie zaniechał

monitorowania jego przebiegu, przerzucając ten obowiązek na Sąd Okręgowy, co było niedopuszczalne (art. 187 § 2 pkt 4 k.p.c.). Nie umknęło przy tym uwadze Sądu Okręgowego, że w sprawie toczącej się przed nim pod sygn. akt I C 214/20, podtrzymanym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2021 roku w sprawie I ACa 732/21 wykluczono przyczynienie się poszkodowanego Ł. Ś. (1) do zaistnienia wypadku z dnia (...) roku Pozwany nadto nie przedstawił aktualnego adresu wnioskowanego przez niego świadka K. J., który nie odbierał korespondencji w sprawie. Co istotne w ww. sprawie był przesłuchiwany i zaprzeczał, jakoby znajdował się pod wpływem alkoholu w czasie zdarzenia. Należy także wskazać, że brak było innych świadków zdarzenia. Wniosek strony powodowej o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychiatry został cofnięty.

Dokonując oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo co do zasady zasługiwało na uwzględnienie, choć w mniejszym rozmiarze, aniżeli wysokość roszczenia zgłoszonego w pozwie. Pozwany uznał swoją odpowiedzialność za skutki wypadku drogowego, w którym Ł. Ś. (1) poniósł śmierć. Istota sporu sprowadzała się zatem do wyjaśnienia czy wypłacone dotychczas powodom przez pozwanego, przed wniesieniem sprawy do sądu, zadośćuczynienia pieniężne były odpowiednią rekompensatą krzywd wywołanych śmiercią Ł. Ś. (1). Powódka S. Ś. (1) tytułem zadośćuczynienia za śmierć Ł. Ś. (1) otrzymała od pozwanego 30000 złotych, a powodowie S. i K. Ś. (1) po 22800 złotych. Ocenie podlegały także zgłoszone przez powodów roszczenia odszkodowawcze i rentowe. S. Ś. (1) z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej otrzymała kwotę 24000 złotych, a pozostali powodowie kwoty po 12000 złotych. S. Ś. (1) otrzymała także zwrot kosztów pogrzebu w kwocie 7200 złotych.

Sąd Okręgowy uznał, że powodowie wykazali łączące ich więzi rodzinnych z poszkodowanym. Ł. Ś. (1) był bowiem mężem powódki S. Ś. (1) oraz ojcem K. i S. Ś. (2). Ich relacje z nim były bardzo zażyłe i bliskie. Jego strata spowodowała u nich odczucie ogromnej krzywdy psychicznej i emocjonalnej, która tak samo jest bolesna jak krzywda z powodu bólu i cierpienia przy uszkodzeniu ciała. Nie ma zatem wątpliwości co do tego, że powodowie dla zmarłego byli osobami najbliższymi. Na podstawie zgromadzonego materiału w sprawie należało uznać, że powodów łączyła z nim szczególna więź emocjonalna, a jego śmierć przeżyli intensywnie. Krzywda powodów jest niewątpliwie dotkliwa i będzie trwać przez całe ich dalsze życie. Powodowie wykazali, że Ł. Ś. (1) był dla nich wsparciem w każdej sferze życia, i emocjonalnej, i finansowej, stanowiąc trzon i oparcie dla rodziny, dostarczając jej środków na codzienne utrzymanie, gwarantując poczucie stabilności i bezpieczeństwa. Był osobą szanowaną i lubianą, bardzo rodzinną, okazywał powodom dużo ciepła, zrozumienia, był zaangażowany emocjonalnie w ich życie. Nagła utrata jego obecności w ich codziennym życiu zaburzyła ich poczucie bezpieczeństwa, a także plany na przyszłość, szczególnie S. Ś. (1) na wspólne przeżycie małżeństwa, ukończenie mieszkania oraz spędzenie większej ilości czasu razem. Wsparcia, które mogła od niego uzyskiwać i oczekiwać. Na podstawie zeznań powódek, jak i zawnioskowanych w sprawie świadków, mających bezpośredni kontakt i udział w życiu powodów oraz zmarłego, można stwierdzić, że byli oni bardzo silnie z nim związani, łączyły ich pozytywne, bardzo bliskie więzi. Przesłuchanie powódek zwłaszcza S. Ś. (2) potwierdziło, jaki powodowie mieli do niego stosunek i jak silnie byli z nim emocjonalnie związani. S. Ś. (2) wypowiadając się za siebie i brata wskazywała, że utracili oboje najlepszego przyjaciela. Także S. Ś. (1) podczas przesłuchania wyjaśniła, że wraz z mężem stworzyli specyficzny model rodziny, w którym dla swoich dzieci są bardziej przyjaciółmi, aniżeli zdystansowanymi rodzicami. Zdaniem Sądu Okręgowego, powodowie udowodnili też, że bardzo mocno, intensywnie, odczuwali ujemne niekomfortowe przeżycia, emocje, z powodu śmierci Ł. Ś. (1), co potwierdza także sporządzona w sprawie opinia sądowa z zakresu psychologii. Wynika z nich bowiem, że ich śmierć wywołała u nich bardzo silne cierpienia, ból psychiczny, uczucie ogromnej straty, żalu, niezrozumienia. Dla każdego z powodów faza żałoby nie została jeszcze w pełni zakończona. Śmierć Ł. Ś. (1) w sposób istotny wpłynęła na dalsze życie każdego z nich. Sąd Okręgowy dał wiarę w tym zakresie twierdzeniom powodów, że po jego śmierci ich dotychczasowe stabilne funkcjonowanie uległo zaburzeniu, stracili oparcie, jakie dawał im mąż i ojciec. Powódka S. Ś. (1) nadal bardzo silnie emocjonalnie przeżywa utratę ukochanego męża, odczuwa jego brak w codziennym życiu, gdyż utraciła najbliższą osobę, którą darzyła uczuciem, z którą żyła przez wiele lat i miał dalsze plany. Biegła oceniła jej stan psychiczny po stracie małżonka niekorzystnie, a zawnioskowani świadkowie N. J. i D. Ś. oraz przesłuchana w sprawie jej córka wskazały, że stała się przez to zamknięta, izoluje się od ludzi, nie powróciła do pracy, nadal reaguje płaczem na wspomnienie męża. Równie silna krzywda powstała u dzieci poszkodowanego – powodów K. i S. Ś. (2), którzy zmarłego ojca traktowali jak najlepszego przyjaciela. Utrata tej relacji niewątpliwie była dla nich dużym ciosem. Był on

dla nich wsparciem, ale tak, jak wskazała S. Ś. (2) także motywatorem do wielu ich działań, potrafił ich zdyscyplinować, brak ojca w tym zakresie spowodował zarówno u niej, jak i brata K. obniżenie zapалу do dalszego rozwoju, czy to w sferze edukacji czy zainteresowań. O ile podejmuje w tym zakresie kroki, to bez większego zaangażowania, satysfakcji. Szczególnie K. Ś. (1) cierpi z tego powodu, że nie doświadczy na tych polach takiego wsparcia od ojca, nie ma towarzysza do wspólnego majsterkowania, osoby doświadczonej, która mogłaby podzielić się wiedzą w kontekście wybranego przez niego zawodu, w którym się kształci. Nie może pozostać bez uwagi fakt, że wybrał on zawód wykonywany przez ojca, mechanikę maszyn rolniczych.

Sąd Okręgowy podkreślił, że o ile dzieci zmarłego w miarę przystosowały się do nowej sytuacji i życia bez ojca, tak ich matka nadal nie radzi sobie ze śmiercią małżonka. Nadal sięga po leczenie specjalistyczne, w miarę potrzeby korzysta z konsultacji psychiatrycznych, lub dedykowanych lekarstw, na wspomnienie o mężu reaguje smutkiem i płaczem. Śmierć męża wpłynęła negatywnie również na jej życie zawodowe. Nie powróciła do pracy, unika kontaktu z ludźmi, izoluje się. Świadczy to niewątpliwie o dużym stopniu doznanej traumy, dotkliwym przeżywaniu odejścia męża. S. i K. Ś. (1) również wykazali duże i silne przywiązanie do ojca, z utratą którego wiązały się także na tyle silne emocje, które nie uległy wyciszeniu. W przypadku powodów, skutków jakie odczuli wskutek utraty Ł. Ś. (1) nie wyeliminował jeszcze upływ czasu. Wszyscy nadal zmagają się z emocjonalnym cierpieniem oraz traumatycznym stresem. To, że proces żałoby nie został u nich zakończony i nie jest możliwe do określenia jak długo będzie trwał było widoczne podczas ich przesłuchania w sprawie, w zeznaniach świadków, a także opiniach biegłej psycholog. Niemniej, z biegiem czasu, kondycja psychiczna powodów i relacje rodzinne roją na przyszłość. Dla wyciszenia emocji żałobnych, które są dla nich jeszcze silne i żywe, potrzebny jest czas. Obecnie nie jest możliwym określenie jak długo będą trwały u każdego z nich i w jakim stopniu, jednakże ich obecny stan psychiczny nie wskazuje, aby wystąpiły u nich aż tak negatywne skutki, utrudniające im codzienne funkcjonowanie, eliminujący ich z dotychczasowego sposobu życia. Każdy z nich bowiem wytworzył indywidualne mechanizmy adaptacyjne. Powodowie S. i K. Ś. (1) kontynuują edukację, co niewątpliwie jest dla nich terapią, porównywalną do fachowej terapii psychologicznej. Z kolei S. Ś. (1) zdecydowała o przeżywaniu żałoby w samotności. Wszyscy powodowie winni mieć możliwość według ich potrzeb skorzystania z fachowej terapii psychologicznej czy psychiatrycznej, w przypadku S. Ś. (1) jest ona nadal w miarę potrzeb podejmowana.

Sąd Okręgowy wziął też pod rozwagę, że krzywda powodów jest tym bardziej dotkliwa, iż śmierć Ł. Ś. (1) nastąpiła nagle i nieoczekiwanie. Doszło do niej w wypadku komunikacyjnym. Ich poczucie krzywdy jest tym większe, że w zasadzie rozpoczęli nowe wspólne życie rodzinne, wprowadzili się do nowego mieszkania, które długo remontowali i które nadal mieli razem urządzać. Ł. Ś. (1) zaledwie dwa dni w nim przebywał, albowiem po wprowadzeniu się wyjechał zaraz do pracy. Powodowie nie nacieszyli się wspólnym zamieszkiwaniem, nie mogą dzielić ze zmarłym satysfakcji z urządzania i korzystania z nowego mieszkania. Trzeba przy tym wskazać także, że jeżeli śmierć następuje w wyniku długiej i ciężkiej choroby, człowiek w jakimś stopniu liczy się z odejściem drugiej osoby i psychicznie zaczyna się na nie przygotowywać. Ł. Ś. (1) był młodym człowiekiem, miał jeszcze wiele do przeżycia, nic nie wskazywało na jakiegokolwiek problemy zdrowotne, na tyle poważne, że powodowie mogli liczyć się z jego odejściem. Dlatego też, Sąd uznał, że poczucie krzywdy powodów, wynikające z osobistego żalu, bólu, osamotnienia, cierpienia i bezradności po niespodziewanej śmierci Ł. Ś. (1) - może być nadal ogromne, czego nie należy tracić z pola widzenia.

Sąd Okręgowy uznał, że adekwatnym dla rozmiaru krzywdy powodów zadośćuczynienie powinno wynieść dla każdego z nich po 100000 złotych za utratę męża S. Ś. (1) i ojca dla S. i K. Ś. (1). Uwzględniając wypłacone przez pozwanego na etapie postępowania likwidacyjnego kwoty, zasądzone zadośćuczynienia zmiarkowano do kwoty 90000 złotych na rzecz S. Ś. (1) i po 77200 złotych na rzecz powodów S. i K. Ś. (1). Sąd Okręgowy wskazał, że z pewnością nie stanowią one kwot symbolicznych, a dla strony pozwanej spełnienie świadczenia na tym poziomie jest adekwatne do wysokości żądań występujących w podobnych sprawach i utrwalonych w orzecznictwie, chociaż okoliczność ta nie była jedynym wyznacznikiem wysokości zasądzonych kwot. Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak w punktach 1., 5. i 9. wyroku. Natomiast powództwa powodów ponad zasądzone kwoty tytułem zadośćuczynienia Sąd Okręgowy uznał za żądania wygórowane, nieadekwatne do ich przeżyć i cierpień, dlatego też w punktach 4., 8. i 12. wyroku zgłoszone w tym zakresie powództwa oddalił.

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot z tytułu zadośćuczynienia Sąd Okręgowy zasądził na mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. za okres od 11 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty w przypadku S. Ś. (1) i od 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty w odniesieniu do powodów S. i K. Ś. (1). Powodowie dokonali zgłoszenia szkody, domagając się przyznania im zadośćuczynienia za śmierć Ł. Ś. (1) w wysokościach po 200.000 złotych. Pozwany podjął nieprawidłowe decyzje w zakresie zgłoszonych żądań powodów, nie dokonał ich poprawnej oceny w terminach wynikających z przepisów prawa (decyzja z 10 grudnia 2019 roku w zakresie roszczeń S. Ś. (1), decyzje z 17 grudnia 2019 roku w zakresie roszczeń pozostałych powodów). W związku z powyższym, żądanie powodów o zasądzenie odsetek ustawowych za zwłokę, jak w pozwie na k. 10 było zasadne.

Sąd Okręgowy ustalając termin początkowy, od którego należą się odsetki za zwłokę od zgłoszonego przez powodów roszczenia, nie podzielił poglądu że odsetki te winny być zasądzone od dnia następnego po dniu wydania wyroku. Z niczego nie wynika, że odsetki ustawowe z art. 481 k.c. przy świadczeniach z deliktów mają być zasądzone przez sąd od daty wyrokowania, gdyż wyrok, w sprawie jak niniejsza, nie jest konstytutywny. W najnowszym orzecznictwie dominuje stanowisko, że jeżeli poszkodowany czynem niedozwolonym wzywał do zapłaty świadczenia przed wytoczeniem powództwa, to odsetki za opóźnienie mogą być należne od wcześniejszej daty niż data złożenia pozwu do sądu czy data wydania wyroku. W niniejszej sprawie powodowie wskazując w zgłoszeniu szkody jaką kwotę zadośćuczynienia i odszkodowania chcą otrzymać, mieli prawo oczekiwać, że pozwana rozpozna ich wnioski i przyzna właściwą wysokość świadczeń w terminie ustawowo określonym, tj. w terminie 30 dni. Pozwany jednak, po przeprowadzeniu własnego postępowania podjął niewłaściwą decyzję o wysokości świadczeń. Powodowie więc nie muszą ponosić ujemnych konsekwencji nieprawidłowej decyzji pozwanego co do wysokości świadczenia. Ponadto termin spełnienia świadczenia przez ubezpieczyciela wynika także z treści art. 817 k.c. Gdyby przyjąć, że odsetki za zwłokę należą się od daty wydania wyroku, czy też od dnia następnego, to wskazany termin 30 dni, wynikający z dwóch przepisów, należałoby uznać za martwy.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia się poszkodowanego Ł. Ś. (1) do zaistnienia szkody z uwagi na podróżowanie pojazdem, którego kierowca – K. J. znajdował się w stanie nietrzeźwości. Okoliczności tych strona pozwana, zgodnie z art. 6 k.c. nie zdołała wykazać. Jak wynikało ze zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego K. J. był poddawany badaniom na obecność alkoholu w jego organizmie dopiero 3 godziny od zdarzenia. Ustalona zawartość alkoholu w wyniku tych czynności nie pozwalała stwierdzić w sposób niebudzący wątpliwości czy w chwili wypadku znajdował się on pod wpływem alkoholu. Co więcej okolicznościom tym w toku postępowania, które toczyło się przed Sądem Okręgowym w sprawie I C 214/20 konsekwentnie zaprzeczał. Strona pozwana wnioskując o przeprowadzenie dowodu z jego zeznań w niniejszej sprawie zaniechała ustalenia jego prawidłowego i aktualnego adresu, kierowane do niego wezwania nie zostały przez niego podjęte. Strona pozwana przemilczała nadto wyniki postępowania karnego, jakie toczyło się przeciwko niemu przed sądem luksemburskim, w tym w jakim ewentualnie zakresie dotyczyło powyższych okoliczności. Przy czym nie było innych świadków tego zdarzenia. Przyczynienie się poszkodowanego Ł. Ś. (1) zostało wykluczone również w toku postępowania odwoławczego w powołanej wyżej sprawie I C 214/20, w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2021 roku, I ACa 723/21. Wszystkie te okoliczności doprowadziły Sąd Okręgowy do przekonania o braku zasadności twierdzeń pozwanego o przyczynieniu się poszkodowanego do zaistnienia powołanej szkody, a w konsekwencji także zarzutu z art. 5 k.c. Nie wykazano bowiem, że sprawca wypadku znajdował się w stanie nietrzeźwości i że poszkodowany miał o tym wiedzę.

Sąd Okręgowy przyjął, że powodowie jako uprawnieni do dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 k.c. wykazali, że skutek śmierci Ł. Ś. (1) doszło do znacznego pogorszenia się ich sytuacji życiowej, a w konsekwencji zasadnym było przyznanie im dalszych kwot tytułem rekompensaty powyższego, ponad już otrzymane od pozwanego w przypadku S. Ś. (1) 24000 złotych i w przypadku pozostałych powodów kwot po 12000 złotych. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego zdaniem Sądu Okręgowego wynika, że przed zdarzeniem budżet małżeński powódki i zmarłego oscylował w granicach 12000 złotych miesięcznie, z czego około 10000 złotych stanowiło dochód osiągany przez Ł. Ś. (1) za granicą. Małżonkowie z tych środków utrzymywali rodzinę, która jak wynikało z ich przesłuchania oraz zawnioskowanych w sprawie świadków żyła na takim poziomie, że nie martwili się oni o wydatki,

nie przejmowali się cenami, mogli sobie pozwolić na wiele rozrywek. Obecnie, jak wynikało z przesłuchania S. Ś. (1), i co znajduje potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym w postaci zaświadczeń o przyznanych świadczeniach rodzinnych, środkami którymi rodzina dysponuje na miesięczne utrzymanie wynoszą łącznie 3500 złotych, z czego 500 złotych stanowi świadczenie z programu Rodzina 500+. Już z tego zestawienia wynika, że dochody rodziny uległy znacznemu zmniejszeniu, a poziom ich życia znacznie się obniżył. Okoliczności te potwierdziły także podczas przesłuchania same powódki, które zostały przez Sąd uznane za w pełni wiarygodne, wskazując że muszą liczyć wydatki, zwracają uwagę na ceny, zmienił się model ich funkcjonowania w tym zakresie, kalkulują wydatki, nie korzystają tak jak było to wcześniej z rozrywek. Posiadane środki wydają w zasadzie na bieżące potrzeby, nie są w stanie czynić oszczędności, a posiadają niedokończoną inwestycję związaną z ich miejscem zamieszkania, które wymaga poczynienia jeszcze szeregu nakładów.

Niewątpliwie zatem powodowie mają obecnie mniejsze możliwości korzystania z udogodnień, z których korzystali przed śmiercią Ł. Ś. (1), choć w ocenie Sądu Okręgowego nie zostali ich też całkowicie pozbawieni. Nic nie stoi na przeszkodzie w podjęciu zatrudnienia przez S. Ś. (2). Nadto, o ile powódka S. Ś. (1) nie zakończyła procesu żaloby i obecnie nie jest gotowa na podjęcie zatrudnienia, tak jej rokowania są pomyśle o tyle, że w przyszłości jej starania w kierunku podjęcia pracy nie są wykluczone. Z kolei K. Ś. (1) kształci się, z pewnością zdobycie zawodu umożliwi mu podjęcie zatrudnienia, które wraz ze możliwościami powódek przyczynią się do poprawy ich obecnego poziomu i standardu życia. Sąd Okręgowy jednocześnie nie podzielił twierdzeń pozwanego, że nie jest wiadomym jak długo poszkodowany pracowałby za granicą, a zatem czy uzyskiwałby nadal dochody na poziomie jak przed wypadkiem. Jak wynikało z dokumentacji pracowniczej Ł. Ś. (1) zgromadzonej w aktach sprawy już od około 3 lat pracował w L., nadal miał na wykończeniu mieszkanie, w którym wspólnie mieszkał z żoną i dziećmi. Zatem miał plany i potrzebował środków na ich realizację, stąd uznać należało, że nic nie wskazywało na to, aby miały zaprzestać kontynuowania zatrudnienia za granicą. Wprawdzie jego żona wskazywała, że rozważał zmianę miejsca pracy, ale dotyczyło to nadal pracy za granicą, chodziło wyłącznie o zmniejszenie odległości od ich miejsca zamieszkania, podjęcie pracy bliżej, w Niemczech. Poza tym powódka wskazywała, że Ł. Ś. (1) dochody na podobnym poziomie osiągał przed wypadkiem w kraju. Faktem powszechnie znanym jest, że usługi spawalnicze są na aktualnym rynku wysoko opłacane, zaś poszkodowany posiadał wykształcenie w tym kierunku.

Wszystko powyższe doprowadziło Sąd Okręgowy do przekonania, że sytuacja życiowa powodów po śmierci pogorszyła się znacznie w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. i w pełni uzasadnionym było przyznanie im dodatkowych ponad wypłacone od pozwanego kwot z tego tytułu, niemniej nie na poziomie przez nich żądanym. Zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiednią rekompensatą doznanej z tego tytułu szkody majątkowej będzie dodatkowe 26000 złotych na rzecz S. Ś. (1) i po 18000 złotych na rzecz każdego z pozostałych powodów, co pozwoli na złagodzenie ujemnych następstw, jakie odczuwają w codziennym funkcjonowaniu w związku ze śmiercią Ł. Ś. (1), który był głównym żywicielem rodziny i oparciem finansowym, gwarantującym w tej sferze rodzinie poczucie stabilności i bezpieczeństwa. Mając powołane okoliczności na względzie Sąd Okręgowy orzekł jak w punktach 2., 6. i 10. wyroku, oddalając roszczenia powodów ponad ww. kwoty jako nieuzasadnione i wygórowane (punkty 4., 8. i 12. wyroku).

W zakresie odszkodowania na podstawie art. 446 § 1 k.c. dochodzonego przez S. Ś. (1) obejmującego koszty pogrzebu i wykonanych tłumaczeń dokumentów zostały one uznane przez Sąd Okręgowy za uzasadnione i udowodnione. Okoliczność i wysokość ich poniesienia wynikał z przedstawionych przez nią dokumentów księgowych, zgromadzonych w materiale dowodowym sprawy. Pozwany na etapie postępowania likwidacyjnego, ani w toku niniejszego postępowania nie kwestionował co do zasady kosztów pogrzebu, ich zmiarkowania dokonał wyłącznie wskutek uznania przyczynienia się poszkodowanego Ł. Ś. (1) do zaistnienia wypadku (na poziomie 40%), co jak wyżej wskazano było nieprawidłowe. Stąd powódce należał się zwrot tych kosztów w pełnej wysokości, a zatem pozwany winien dokonać dopłaty żądanej przez nią kwoty 4800 złotych nieuwzględnionej przez niego na etapie postępowania likwidacyjnego. Także rekompensata kosztów w kwocie 1.400 złotych dokonanych tłumaczeń dokumentów pracowniczych poszkodowanego i luksemburskich organów ścigania okazała się uzasadniona. Zgodzić się w tym zakresie należało ze stroną powodową, że dokumentacja ta była niezbędna celem wykazania oraz weryfikacji zasadności i wysokości dochodzonych przez nią roszczeń w niniejszym postępowaniu (odszkodowawczych

i rentowych). Bez ich wykonania ocena roszczeń powodów byłaby niepełna. Sąd Okręgowy zasądził zatem na rzecz S. Ś. (1) od pozwanego kwotę 6200 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty (pkt 2. wyroku) O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., ustanawiając ich termin początkowy od dnia następnego po wydaniu przez pozwanego nieprawidłowej decyzji w tym przedmiocie.

Odnośnie roszczenia odszkodowawczego powodów dochodzonego na podstawie art. 446 § 4 k.c., którymi objęto wynagrodzenie zagranicznego pełnomocnika powódki S. Ś. (1) poniesione przez nią w związku z czynnościami, jakie należało dokonać przed właściwymi organami (...), Sąd Okręgowy także uznał je za zasadne. W ocenie Sądu Okręgowego okolicznościami przemawiającymi za koniecznością powołania zagranicznego pełnomocnika celem reprezentacji praw powodów przed organami w L. pozostawały w adekwatnym związku skutkowo-przyczynowym ze szkodą, jaką doznali w wyniku zdarzenia z dnia (...) roku i śmierci ich bliskiego Ł. Ś. (1). Powodowie mieliby bowiem trudności w samodzielnym załatwieniu spraw przed instytucjami zagranicznymi. S. Ś. (1) nie posługuje się językiem urzędowym obowiązującym w L., nie zna obowiązujących tam procedur prawnych, zaś w ich sytuacji, mając na względzie, że ówczasie K. i S. Ś. (2) byli małoletni, tylko sprawne, szybkie i skuteczne działanie mogło zagwarantować pełną ochronę ich praw. W szczególności w zakresie uzyskania luksemburskich świadczeń rodzinnych, które obecnie stanowią dla powodów, obok świadczeń krajowych, główne źródło utrzymania, a zatem istotny element dla ich codziennego funkcjonowania. Wszystkie te czynności wymagały sprawnego postępowania, zostały wykonane z udziałem powołanego pełnomocnika, co znajduje potwierdzenie w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie. Trudno uznać, że powodowie powyższych czynności mogliby dokonać jakkolwiek z udziałem czy za pośrednictwem pozwanego. Bez znaczenia pozostawało przy tym, że pozwany tych czynności nie zlecał, jego bierność, a działanie powódki w zasadzie przyczyniło się do zmniejszenia rozmiaru szkody, który byłby zobowiązany zrekompensować w zakresie roszczeń rentowych (z uwagi na dokonane potrącenia). W ocenie Sądu Okręgowego, powstałe w tym zakresie koszty, pozostają w zestawieniu z wykonanymi czynnościami na rozsądnym, niewygórowanym poziomie. Został także przez powódkę udokumentowany i jako taki winien podlegać zwrotowi. Roszczenie powódki z tego tytułu zostało uwzględnione w całości w kwocie 4.800,17 złotych (pkt 2. wyroku). Odsetki ustalono od następnego dnia po wydaniu przez pozwanego negatywnej decyzji w tym zakresie w dniu 15 grudnia 2021 roku, tj. od 16 grudnia 2021 roku

Sąd Okręgowy nie miał też wątpliwości co do ustalenia rent odszkodowawczych na rzecz powodów w niniejszej sprawie, albowiem jak wynikało ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego zmarły był głównym żywicielem rodziny, na nim spoczywał ciężar utrzymania żony i dzieci, co też czynił, zarabkując za granicą i zapewniając rodzinie stabilne finansowo życie. W tym zakresie wskazać należy, że powódka S. Ś. (1) o ile była zatrudniona przed wypadkiem, to uzyskiwane przez nią wynagrodzenie stanowiło jedynie niewielkie wsparcie finansowe rodziny, w zestawieniu z zarobkami i dochodami osiąganymi przez jej męża. Zarówno ona, jak i dzieci mogli liczyć na dalsze zaspokajanie ich usprawiedliwionych potrzeb związanych z codziennym funkcjonowaniem. W ocenie Sądu Okręgowego powodowie przedstawili na tyle jasne i mające potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym wyliczenia, że zasadnym było przyznanie im żądanych rent odszkodowawczych. Metodologia wyliczenia rent co do każdego z powodów opierała się na założeniu potrącenia z wysokości miesięcznego dochodu jaki przeznaczałby Ł. Ś. (1) na ich utrzymanie tj. kwoty po 2.428,90 (1/4 część dochodu poszkodowanego, tj. jego dochód miesięczny podzielony na 4 osoby.) z uwzględnieniem otrzymywanych przez nich świadczeń rodzinnych luksemburskich i krajowych. Zważyć przy tym należało, że dotychczasowy dochód Ł. Ś. (1) był w całości przeznaczany na utrzymanie rodziny, zasadnym było zatem przyjęcie, że powodowie mogliby liczyć na jego wsparcie w odpowiedniej wysokości w przeliczeniu na rzecz każdego z nich.

Sąd Okręgowy wskazał, że powodowie w piśmie z dnia 10 stycznia 2022 roku przedstawili szczegółowe wyliczenie roszczeń rentowych powołując się na dowody z dokumentów, złożone do sprawy, obrazujące wysokość dochodów jakie osiągał Ł. Ś. (2) przed śmiercią oraz wysokość przyznanych powodom – polskiej i luksemburskiej. Dokonując więc wyliczenia rent należnych każdemu z powodów Sąd Okręgowy oparł się na zestawieniu tabelarycznym w piśmie powodów z 10 stycznia 2022 roku dokonując weryfikacji podanych w nim kwot w oparciu o materiał dowodowy zebrany w sprawie. W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy dokonał częściowej kapitalizacji renty dla każdego z powodów za okres od (...) roku do 31 maja 2020 roku w kwotach - 14808,32 złotych na rzecz S. Ś. (1)

oraz po 20845,09 złotych na rzecz S. Ś. (2) i K. Ś. (1). Odsetki ustawowe za opóźnienie w płatności tych kwot Sąd Okręgowy ustalił od następnego dnia po doręczeniu pozwanemu pisma powodów stanowiącego rozszerzenie powództwa (k. 219 i 311) obejmującego żądanie o rentę, albowiem dopiero wówczas miał on możliwość jego oceny tego żądania szczegółowo, tj. co do wysokości. Na etapie postępowania likwidacyjnego, powodowie o ile tożsame roszczenia zgłaszali pozwanemu, tak nie przedłożyli żądanych i niezbędnych do oceny wysokości rent dokumentów, co skutkowało decyzjami odmownymi (pismo pozwanego z 07 stycznia 2020 roku – k. 316). Pozwany przed odmową przyznania renty powodom dwa razy wzywał ich do udokumentowania kwalifikacji zawodowych i dochodów poszkodowanego oraz rodziny – pismami z dnia 16 października 2019 roku i 06 listopada 2019 roku (k. 314 i 315). Wysokość renty za czerwiec 2019 roku ustalił od (...) roku, tj. od dnia zdarzenia, nie zaś za cały miesiąc, jak tego żądali powodowie (w odniesieniu do każdego z powodów była to ta sama kwota, tj. 1.481,70 złotych = 2019,50:30 x 22 dni).

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy uwzględnił roszczenia rentowe powodów w miesięcznych wysokościach oraz terminami odsetkowymi, zgodnie z żądaniem przedstawionym w piśmie z dnia 10 stycznia 2022 roku (punkty 2, 6. i 10. wyroku). Nieuwzględnione w tym zakresie roszczenia (co do wysokości należnej renty za czerwiec 2019 roku oraz roszczeń odsetkowych), zgodnie z powyższymi zastrzeżeniami, oddalono w punktach 4., 8. i 12. wyroku. Natomiast od 1 stycznia 2022 roku Sąd Okręgowy zasądził na rzecz każdego z powodów rentę na przyszłość, tj. na rzecz S. Ś. (1) po 579,67 złotych miesięcznie, S. Ś. (2) i K. Ś. (1) po 1.583,26 złotych miesięcznie, płatnych do 10. każdego miesiąca wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (punkty 3., 7., i 11. wyroku).

O kosztach procesu Sąd Okręgowy rozstrzygnął zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów, przyjmując że powodowie wygrali proces (S. Ś. (1) w 66,70%, S. Ś. (2) w 70,30% i K. Ś. (1) w 70,30%), zaś pozwany odpowiednio, w 33,30 %, 29,70 %, 29,70 %. Na podstawie art. 108 § 1 zdanie drugie k.p.c., Sąd Okręgowy pozostawił szczegółowe rozstrzygnięcie w tym przedmiocie referendarzowi sądowemu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, zaskarżając go w części, tj. w zakresie: punktu 1 – w całości, punktu 2 – w całości, punktu 3 – w części, tj. co do kwoty renty 231,87 złotych miesięcznie, punktu 5 - co do kwoty 50.000 złotych wraz z odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty, punktu 6 – w całości, punktu 7 – w całości, punktu 9 - co do kwoty 50000 złotych wraz z odsetkami za opóźnienie od kwoty 50.000 złotych od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty, punktu 10 - w całości, punktu 11 – co do kwoty renty 633,30 złotych miesięcznie, punktu 13 - w całości.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie przepisów postępowania, mających wpływ na treść zapadłego orzeczenia, a w szczególności:

1) art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że:

a) powodowie wykazali, iż w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 9 czerwca 2019 roku, na skutek którego śmierć poniósł Ł. Ś. (1), doznali ona krzywdy w rozmiarach uzasadniających przyznanie im zadośćuczynienia wysokości po 100000 złotych, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie uzasadniał przyznania świadczenia w tak znacznej wysokości,

b) powodowie ponieśli szkodę majątkową uzasadniającą przyznanie im dodatkowego świadczenia z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, ponad kwotę wypłaconą im na etapie postępowania likwidacyjnego,

c) powódka S. Ś. (2) utraciła dochody z tytułu zarobków uzyskiwanych przez Ł. Ś. (1), podczas gdy jako osoba pełnoletnia nie pozostawałaby już na utrzymaniu ojca,

2) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez rażące naruszenie granic swobodnej oceny dowodów, a tym samym ich ocenę wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego poprzez:

a) bezzasadne przyjęcie, że krzywda powodów związana ze śmiercią Ł. Ś. (1) uzasadnia zadośćuczynienia w kwocie 100000 złotych, na rzecz każdego z powodów w sytuacji, gdy kwoty ta jest stanowczo zawyżona, nieadekwatna do doznanej przez powódkę krzywdy i nie stanowi kwoty adekwatnej do rozmiaru szkody, zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c.,

b) zasądzenie na rzecz S. Ś. (1) kwoty 90000 złotych jako dodatkowego zadośćuczynienia, w sytuacji, gdy w uzasadnieniu wyroku Sąd uznał, że odpowiednim zadośćuczynieniem dla powódki będzie kwota 100000 złotych a pozwany w toku postępowania likwidacyjnego wypłacił już kwotę 30000 złotych,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego mających wpływ na treść wydanego orzeczenia, a w szczególności:

1) art. 446 § 2 k.c. poprzez:

a) przyznanie na rzecz powodów kwoty skapitalizowanej renty, mimo że powodowie otrzymali już świadczenie o charakterze odszkodowawczym w toku postępowania likwidacyjnego w postaci odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej,

b) poprzez przyznanie na rzecz S. renty miesięcznej w sytuacji, gdy jako osoba pełnoletnia nie pozostawałaby już na utrzymaniu ojca,

2) art. 446 § 3 k.c. poprzez przyznanie na rzecz powodów rażąco zawyżonej kwoty z tytułu odszkodowania, za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, co doprowadzi do nieuzasadnionego wzbogacenia powodów;

3) art. 446 § 4 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na powodów rażąco zawyżonej kwoty z tytułu zadośćuczynienia za krzywdę związaną ze śmiercią Ł. Ś. (1), w sytuacji gdy kwoty te są wygórowane, i z pewnością nie stanowią sumy odpowiedniej, o której mowa we wskazanym przepisie, co więcej kwota ta znacznie odbiega od kwot zasądzonych w tego rodzaju sprawach, co doprowadzi do nieuzasadnionego wzbogacenia powodów;

4) art. 362 k.c. poprzez jego nieprawidłowe niezastosowanie w stanie faktycznym niniejszej sprawy i nieuwzględnienie podniesionego przez pozwaną zarzutu przyczynienia się Ł. Ś. (1), mimo, iż godził się on na jazdę z pijanym kierowcą, co przemawia za uwzględnieniem podniesionego zarzutu przyczynienia się i uznania, że powód przyczynił się do powstałej szkody w co najmniej w 40 %.

Wskazując na powyższe zarzuty, pozwany wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

1) zasądzenie na rzecz S. Ś. (1) renty miesięcznej w wysokości 347,80 złotych płatnej od 01 stycznia 2022 roku do 10- każdego miesiąca,

2) zasądzenie na rzecz S. Ś. (2) kwoty 7200 złotych tytułem zadośćuczynienia, wraz z odsetkami od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,

3) zasądzenie na rzecz K. Ś. (1) kwoty 7200 złotych tytułem zadośćuczynienia, wraz z odsetkami od dnia 18 grudnia 2019 roku do dnia zapłaty,

4) zasądzenie na rzecz K. Ś. (1) renty miesięcznej w wysokości 946,96 złotych płatnej od 01 stycznia 2022 roku do 10- każdego miesiąca.

i oddalenie powództwa w pozostałej części,

2. zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wskazać trzeba, że na podstawie art. 350 § 1 i 2 k.p.c. należało sprostować zaskarżony wyrok poprzez prawidłowe oznaczenie pozwanego w punktach 5 i 9 sentencji, albowiem na skutek oczywistej niedokładności sądu pierwszej instancji jako pozwanego podano w nim (...) S.A. w W. zamiast występującego w sprawie Towarzystwa (...) S.A. w W..

Z tego względu orzeczono jak w punkcie pierwszym sentencji.

Co do meritum sąd odwoławczy uznał, że apelacja wywiedziona przez pozwanego okazała się bezzasadna.

Na wstępie podkreślić należy, że sąd pierwszej instancji w granicach wniosków stron przeprowadził wszystkie dowody niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy, a następnie poddał je ocenie, mieszczącej się w ramach wyznaczonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. i w oparciu o tak zgromadzony i oceniony materiał dowodowy poczynił w badanej sprawie trafne ustalenia faktyczne, które sąd odwoławczy zasadniczo aprobuje i przyjmuje za własne. Sąd Okręgowy dokonał także co do zasady prawidłowej subsumcji ustalonego stanu faktycznego do obowiązujących norm prawa materialnego.

Wskazać w tym miejscu należy jedynie, że podstawą ustaleń faktycznych w badanej sprawie nie mogły stanowić ustalenia zawarte w uzasadnieniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 22 lipca 2021 roku, sygnatura akt I C 214/20 i prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2021 roku, sygn. akt. I ACa 723/21. Stosownie do art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Wyrażona w tym przepisie moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu odnosi się do orzeczeń prawomocnych formalnie. Moc wiążąca orzeczenia odróżniana jest od powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym obydwie te skutki prawomocnego formalnie orzeczenia określa się łącznie mianem prawomocności materialnej, przypisując pierwszemu z nich pozytywny, a drugiemu negatywny aspekt tego pojęcia. Przyjmuje się, że wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca prawomocnego orzeczenia uwidacznia się dwojako. Po pierwsze, odnosi się do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i po drugie, przejawia się w mocy wiążącej, jako określonym walorze prawnym rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 lutego 2021 roku, I ACa 337/20, LEX nr 3164511]. Wyznaczając granice związania, o którym mowa w art. 365 § 1 k.p.c., należy mieć przede wszystkim na względzie, że wyrok jest rozstrzygnięciem o konkretnym przedmiocie procesu, którym jest określone świadczenie, jakie ma spełnić pozwany (dłużnik) na rzecz powoda (wierzyciela). Sentencją wyroku objęte jest rozstrzygnięcie o żądaniach stron (art. 325 k.p.c.), którego faktyczne i prawne podstawy zawiera uzasadnienie (art. 327¹ k.p.c.). Z mocy wiążącej wyroku o świadczenie korzysta jedynie rozstrzygnięcie; nie rozciąga się ona na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono. Moc wiążąca w zakresie ustanowionym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko - jak to ujmuje się w piśmiennictwie - do skutku prawnego, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu (i stron) ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu innego orzeczenia. Takie wąskie ujęcie zakresu mocy wiążącej prawomocnego wyroku przeważa w nowszym piśmiennictwie i zdecydowanie dominuje w orzecznictwie. Stanowisko to można ująć syntetycznie w tezie, że wynikające z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca wyroku dotyczy związania sentencją, a nie uzasadnieniem wyroku innego sądu, czyli przesłankami faktycznymi i prawnymi przyjętymi za jego podstawę, gdyż zakresem prawomocności materialnej jest objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie jego przesłanki [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2017 roku, II PK 125/16, LEX nr 2350663; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 roku, II CSK 312/12, LEX nr 1250563; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2010 roku, IV CSK 359/09, LEX nr 694269].

Niewątpliwie nie jest pożądana sytuacja, w której analogiczne stany faktyczne zostają odmiennie ocenione przez różne sądy. Nie uzasadnia to jednak poszerzania zakresu mocy wiążącej prawomocnego wyroku, natomiast nakłada na sąd rozpoznający sprawę później obowiązek szczególnie wnikliwego i rozważnego osądu, uwzględniającego także argumenty, które prowadziły do odmiennych wniosków oraz wyjaśnienia przyczyn odmiennej oceny. Już sama możliwość związania sądu innym rozstrzygnięciem jest ograniczeniem niezawisłości sędziowskiej i odstępniem od podstawowych zasad obowiązujących w postępowaniu cywilnym - swobodnej oceny dowodów i bezpośredniości. Ograniczanie kompetencji jurysdykcyjnej sądu stanowi większe zagrożenie dla powagi wymiaru sprawiedliwości, niż niepożądana, lecz dopuszczalna rozbieżność ocen pomiędzy sądami [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2017 roku, II PK 125/16, LEX nr 2350663 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 roku, IV CSK 181/14, LEX nr 1628952 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2017 roku, V CSK 159/16, LEX nr 2269112].

Wprawdzie w niektórych sytuacjach, w szczególności w przypadku oddalenia powództwa, ze względu na lapidarność i ogólność sentencji wyroku, doniosłość przy ustalaniu zakresu jego mocy wiążącej mogą mieć motywy rozstrzygnięcia, zamieszczone w jego uzasadnieniu. Wówczas powagą rzeczy osądzonej mogą być objęte ustalenia faktyczne w takim zakresie, w jakim indywidualizują one sentencję jako rozstrzygnięcie o przedmiocie sporu i w jakim określają one istotę danego stosunku prawnego; chodzi tu o elementy uzasadnienia dotyczące rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, w których sąd wypowiada się w sposób stanowczy, autorytarny o żądaniu [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2020 roku, V CSK 25/19, LEX nr 3088855; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 roku, IV CSK 181/14, LEX nr 1628952; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2011 roku, II PK 4/11, LEX nr 1212836]. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w niniejszej sprawie; albowiem prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 22 lipca 2021 roku, sygnatura akt I C 214/20 nie jest wyrokiem oddalającym powództwo.

W tym miejscu wskazać należy, że pomiędzy sprawą niniejszą oraz rozstrzygniętą w sprawie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 22 lipca 2021 roku, sygnatura akt I C 214/20 nie zachodzi również pełna tożsamość podmiotowa. O ile pozwanym w obu sprawach był ten sam podmiot (ubezpieczyciel), o tyle różne osoby występowały po stronie powodowej (w sprawie I C 214/20 powództwo wytoczyła matka zmarłego Ł. Ś. (1), podczas gdy w niniejszym postępowaniu po stronie powodowej występowały jego żona i dzieci). Nie ma więc podstaw, by odwoływać się do poglądu Sądu Najwyższego, który w sprawie I PK 225/10, zakończonej wyrokiem z 7 kwietnia 2011 roku, LEX nr 896456 wskazał, że w świetle art. 365 § 1 k.p.c. nie jest dopuszczalne odmienne ustalenie zaistnienia, przebiegu i oceny istotnych dla danego stosunku prawnego zdarzeń faktycznych w kolejnych procesach sądowych między tymi samymi stronami, chociażby przedmiot tych spraw się różnił. Notabene, odwołując się do tego ostatniego poglądu należy mieć na względzie, że z uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2019 roku, III CZP 27/19 [LEX nr 2739476] wynika, że oceny poszczególnych kwestii i ostatecznie także wyniki kolejnych spraw powinny być zasadniczo takie same, ale tylko wówczas, jeśli strony w prowadzonych osobno postępowaniach strony wykazują się tą samą starannością i aktywnością. A contrario, jeśli strony naprowadzają w kolejnych postępowaniach nowe dowody lub podnoszą inne zarzuty, oceny tych samych kwestii oraz wyniki postępowań mogą się różnić. W kontekście art. 178 ust. 1 Konstytucji oraz zasady bezpośredniości i swobodnej oceny dowodów nie sposób odmówić sądowi uprawnienia do innej niż dokonana w poprzednim postępowaniu oceny przeprowadzonych w sprawie dowodów, mogącej prowadzić do innych ustaleń o faktach, a w konsekwencji i innej oceny kwestii, która waży na wyniku postępowania, jeśli tylko sąd ten przytoczy za tym poważne argumenty.

W świetle powyższego, Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym przedmiotową sprawę nie był związany motywami rozstrzygnięcia w sprawie zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 listopada 2021 roku, sygn. akt. I ACa 723/21. Sentencja przywołanego orzeczenia (po jej odniesieniu do wyroku sądu pierwszej instancji) nie była na tyle ogólna i lakoniczna, by przy ustalaniu zakresu mocy wiążącej zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. zasadnym stało się sięgnięcie do przesłanek rozstrzygnięcia zawartych w pisemnym uzasadnieniu wyroku, zwłaszcza w zakresie ustalenia przyczynienia się poszkodowanego do powstania lub zwiększenia szkody. Wobec braku pełnej tożsamości podmiotowej, rozstrzygnięcie określonego zagadnienia prawnego przy orzekaniu w sprawie I ACa 723/21 nie wyłączało dopuszczalności jego badania i oceny w postępowaniu niniejszym. Nie oznacza to jednak, że w niniejszej sprawie nie należało podzielić ocen wyrażonych w poprzednim postępowaniu prowadzonym przeciwko pozwanemu

ubezpieczycielowi w związku ze śmiercią Ł. Ś. (1). Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym przedmiotową sprawę zapoznał się z treścią rozstrzygnięcia i jego uzasadnienia w sprawie o sygnaturze akt I ACa 723/21 oraz, pomimo braku formalnego związania tym orzeczeniem, stwierdził że podziela jego zasadnicze motywy. Część z nich zostanie, z uwagi na podobieństwo zarzutów podniesionych przez pozwanego w obu sprawach, w dalszej części niniejszego uzasadnienia powielona.

Przechodząc do oceny poszczególnych zarzutów apelacyjnych, wskazać należy że przy rozpoznawaniu apelacji opartych zarówno na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, jak i obrazy prawa materialnego – bo z taką mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie – sąd odwoławczy powinien w pierwszej kolejności odnieść się do tej pierwszej grupy zarzutów. Prawidłowość zastosowania norm prawa materialnego może być bowiem rozważana dopiero po stwierdzeniu, że w toku właściwie przeprowadzonego postępowania przez sąd pierwszej instancji dokonano ustaleń zezwalających na zastosowanie określonych norm materialnoprawnych. Poprawne skonstruowanie zarzutów apelacji wymaga bowiem odróżnienia sytuacji, gdy w sprawie wadliwie ustalono stan faktyczny i to dopiero pociągnęło za sobą błędny proces subsumcji, od sytuacji w której prawidłowo ustalony stan faktyczny oceniono w świetle niewłaściwej normy prawnej. W pierwszym przypadku konieczne jest podniesienie zarzutów natury procesowej zmierzających do wykazania błędnego ustalenia przez sąd stanu faktycznego, a dopiero następnie zarzutów naruszenia prawa materialnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażany jest pogląd, że ani błędu w subsumcji nie można skutecznie dowodzić przez kwestionowanie prawidłowości dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych, ani też zwalczanie prawidłowości ustaleń faktycznych nie może się odbywać za pomocą samego tylko zarzutu naruszenia prawa materialnego [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 roku, V CSK 213/08, LEX nr 558628; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2004 roku, V CK 81/04, LEX nr 146340; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2002 roku, III CKN 466/00, LEX nr 74408; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2001 roku, V CKN 510/00, LEX nr 53098; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1999 roku, III CKN 206/98, LEX nr 36877].

Analiza zarzutów przypisanych przez autora apelacji do naruszeń przepisów postępowania doprowadziła sąd odwoławczy do wniosku, że w zasadzie wszystkie z nich w rzeczywistości dotyczyły już materialnoprawnej sfery rozstrzygnięcia. W tym kontekście należy mieć na względzie, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują konkretnych wymogów, jakim winien odpowiadać sposób sformułowania zarzutów apelacyjnych. De lege lata skarżący nie ma obowiązku powołania w apelacji przepisów, które doznały jego zdaniem naruszenia - wystarczy, że zarzut swój sformułuje w sposób jednoznacznie określający jego stanowisko w kwestii budzącej jego sprzeciw [vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2006 roku, V CZ 48/06, LEX nr 195434]. Zarzuty apelacyjne mogą być zatem formułowane w sposób dowolny, nieokreślający ściśle dostrzeżonych uchybień ze wskazaniem konkretnych przepisów ocenianych jako naruszone. Z uwagi na nieobowiązywanie w postępowaniu apelacyjnym przymusu adwokacko-radcowskiego, dopuszcza się zarzuty sformułowane w sposób ogólny, odbiegające od argumentacji jurydycznej, nieodnoszące się do konkretnych przepisów, nieposługujące się językiem prawniczym, pojęciami prawno-technicznymi i tym podobnymi [vide uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, LEX nr 341125]. Z poszanowaniem powyższego, Sąd Apelacyjny zarzuty zakwalifikowane przez skarżącego w sposób nieprawidłowy rozpoznał zgodnie z ich rzeczywistym charakterem, nie stwierdzając podstaw do tego, by z racji błędnego wskazania naruszonego przepisu miały one zostać zdyskwalifikowane.

Dodać także wypada, że w obowiązującym w postępowaniu cywilnym modelu apelacji pełnej zarzuty naruszenia przepisów postępowania mają charakter wiążący. Bez zarzutu naruszeń takich korygować nie można, choćby nawet sąd odwoławczy samodzielnie je zauważył i choćby miały one wpływ na wynik sprawy [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2020 roku, I PK 58/19, LEX nr 3080342]. Wobec powyższego bezskuteczne było wskazanie przez skarżącego w części wstępnej zarzutu 1, że zarzuca ona „w szczególności” naruszenie poniżej wskazanych przepisów postępowania. Wyliczenie uchybień proceduralnych, których w ocenie apelującego dopuścił się sąd pierwszej instancji, musi mieć charakter wyczerpujący. Posłużenie się zwrotem „w szczególności” nie powoduje, że kognicją Sądu odwoławczego objęte zostają także uchybienia niewskazane przez skarżącego. Jakikolwiek próby przerzucenia obowiązku poszukiwania uchybień proceduralnych na Sąd ad quem muszą zostać ocenione jako nieskuteczne.

Gwoli wyjaśnienia wskazać należy, że oczywiście chybiony jest podniesiony w apelacji pozwanego zarzut naruszenia art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. Przepisy te mają na względzie obowiązek instruowania i ciężar dowodu. Sąd może je naruszyć wówczas jedynie, gdy obowiązkiem dowodzenia (art. 232 k.p.c.) lub konsekwencjami nieudowodnienia określonych okoliczności (art. 6 k.c.) obciążą niewłaściwą stronę sporu. Nie można natomiast, jak próbował zarzucać apelujący, naruszyć tych przepisów przez przyjęcie, że strona udowodniła lub nie udowodniła określonych okoliczności [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2018 roku, VI ACa 145/17, LEX nr 2602556]. Co więcej, art. 232 k.p.c. składa się z dwóch zdań istotnie różniących się treścią normatywną: zgodnie z pierwszym, strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne; drugie stanowi natomiast, że sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Niezależnie od przytoczonych powyżej rozważań w przedmiocie braku sformalizowanych wymagań stawianych zarzutom apelacyjnym, skoro już autor apelacji zdecydował się wskazać naruszony przepis, to powinien był (zgodnie z wzorcem należytej staranności obowiązującym zawodowego pełnomocnika) oznaczyć, która część art. 232 k.p.c. została jego zdaniem naruszona, czego nie uczynił.

Na marginesie wskazać trzeba, że w ocenie sądu odwoławczego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uzasadnia ustalenia sądu pierwszej instancji dotyczące wysokości poniesionej przez powodów szkody, zarówno majątkowej, jak i niemajątkowej.

Nie zasługuje na uwzględnienie także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w powyższym przepisie sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 1966 roku, II CR 423/66, OSNPG 1967/5-6/21; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1999 roku, I PKN 632/98, OSNAPiUS 2000, nr 10, poz. 382; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2002 roku, IV CKN 1218/00, Lex, nr 80266; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2002 roku, IV CKN 1256/00, Lex, nr 80267]. Jak ujmuje się w literaturze, moc dowodowa oznacza siłę przekonania uzyskaną przez sąd wskutek przeprowadzenia określonych środków dowodowych na potwierdzenie prawdziwości lub nieprawdziwości twierdzeń na temat okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, zaś wiarygodność decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę. Przyjmuje się jednocześnie, że ramy swobodnej oceny dowodów muszą być zakreślone wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia oraz pewnego poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego [vide uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1980 roku, II URN 175/79, OSNC 1980/10/200; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 roku, II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000/17/655; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 roku, III CKN 1049/99, Lex nr 51627; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2000 roku, IV CKN 1097/00, Lex nr 52624; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2000 roku, V CKN 94/00, Lex nr 52589; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 roku, IV CKN 1383/00, Lex nr 52544; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2001 roku, II UKN 423/00, OSNP 2003, nr 5, poz. 137; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2002 roku, IV CKN 859/00, Lex nr 53923; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 roku, IV CKN 1050/00, Lex nr 55499; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 roku, II CKN 817/00, Lex nr 56906; uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 roku, IV CKN 1316/00, Lex nr 80273].

Jak słusznie wskazuje się w orzecznictwie, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Dla skuteczności zarzutu naruszenia wyżej wymienionego przepisu nie wystarcza zatem stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego

odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może więc polegać li tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącego wersji zdarzeń, lecz konieczne jest - przy posłużeniu się argumentami wyłącznie jurydycznymi - wykazanie, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wyrok sprawy [analogicznie Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 lipca 2008 roku, VI ACa 306/08].

W okolicznościach niniejszej sprawy, w tym w świetle zarzutów apelacji, nie sposób uznać, aby doszło do naruszenia przez sąd pierwszej instancji normy prawnej zawartej w art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenił bowiem dowody i na ich podstawie wyciągnął trafne wnioski. Pozwany formułując zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w żaden sposób tego zarzutu nie uzasadnił, w szczególności nie wskazał, które z przeprowadzonych dowodów zostały wadliwie ocenione i jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie tych dowodów. Z tego względu brak podstaw do konstruowania na tej podstawie twierdzenia, że ocena dowodów dokonana przez sąd pierwszej instancji była wadliwa, jak również negowania prawidłowości wyprowadzonych z tak ocenionego materiału dowodowego ustaleń faktycznych.

Przechodząc do oceny poszczególnych zarzutów apelacji, sąd odwoławczy w pierwszej kolejności pochylił się nad kwestią zadośćuczynienia przysługującego powodowi z mocy art. 446 § 4 k.c. Zgodnie z tym przepisem sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Na wstępie wskazać trzeba, że przepis ten jest jednym z przykładów tzw. prawa sędziowskiego, którego istotą jest pozostawienie sądowi pewnego marginesu swobody. Wynika z faktu, że ustawodawca uznał, iż ostatecznie nie jest w stanie w prawie pozytywnym sformułować ścisłych reguł określania wysokości roszczeń, które poszkodowanemu przysługują. Dlatego przekazuje określenie wysokości tychże roszczeń w ręce sędziego, który bada dany przypadek indywidualnie. Oczywiście pozostawiony sądowi margines swobody nie oznacza dowolności, gdyż ustalenie wysokości roszczeń winno nastąpić przy uwzględnieniu i wnikliwym rozważeniu wskazówek zawartych w przepisie. W związku z tym, że ustalenie wysokości zadośćuczynienia jest nader ocenne i należy, jak już zaznaczono wyżej, do sfery swobodnego uznania sędziowskiego, to ingerencja sądu drugiej instancji w ustaloną wyrokiem wysokość zadośćuczynienia jest możliwa jedynie w wypadku gdyby okazało się, że sąd niższej instancji nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających przyznane świadczenie, dopuszczając się tzw. „błędu braku” albo niewłaściwie ocenił całokształt tych należycie ustalonych i istotnych okoliczności, popełniając tzw. „błąd dowolności”. Korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być, zatem aktualne w zasadzie tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, to jest albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2004 roku, I CK 219/04, LEX nr 146356; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1970 roku, III PRN 39/70, OSNC 1971/3/53]. O rażącym naruszeniu zasady ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby zatem świadczyć przyznanie zadośćuczynienia, które miałyby jedynie wymiar symboliczny, niestanowiący rekompensaty doznanej krzywdy, bądź też kwoty wygórowanej, która mogłaby prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia osoby poszkodowanej.

Ustalone okoliczności faktyczne sprawy nie pozwalały na twierdzenie, aby takowa rażąca niewspółmierność wystąpiła w sprawie.

W tym miejscu zauważyć trzeba, że przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają żadnych kryteriów, które należy uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, stanowiąc jedynie, że ma być ono „odpowiednie”. Zgodnie jednak z powszechnie przyjętym stanowiskiem orzecznictwa i doktryny [vide G. Bieniek (w:) Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. I, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1996, s.390] – przy ustaleniu odpowiedniej sumy pieniężnej w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. należy brać pod uwagę wszelkie okoliczności dotyczące między innymi rodzaju chronionego dobra, rozmiaru doznanego uszczerbku, charakteru następstw naruszenia,

stopnia zawinienia sprawcy naruszenia. Jednocześnie wskazuje się, że zadośćuczynienie przewidziane w kodeksie cywilnym ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić kwoty symbolicznej, lecz musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Z drugiej strony wysokość ta nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, albowiem nie ma ona spełniać celów represyjnych, lecz ma być sposobem naprawienia krzywdy wyrządzonej jako cierpienia fizyczne oraz psychiczne związane z uszkodzeniami ciała lub rozstrojem zdrowia [vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2000 roku, I CKN 969/98, LEX nr 50824]. W judykaturze wskazuje się, że przeciętna stopa życiowa społeczeństwa stanowi wskaźnik przy ustalaniu zadośćuczynienia, jednak odnoszenie wysokości zadośćuczynienia do przeciętnej stopy życiowej nie może pozbawiać go funkcji kompensacyjnej i przysłaniać innych ważniejszych przesłanek jego ustalenia [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2006 roku, IV CSK 80/o, LEX nr 182892, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003 roku, IV CKN 213/01, LEX nr 141396]. Jednocześnie przyjmuje się, że sytuacja majątkowa poszkodowanego nie powinna mieć wpływu na wysokość zadośćuczynienia [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2010 roku, II CSK 94/10, LEX nr 672675].

Sąd odwoławczy wziął pod uwagę, że krzywdę w postaci, do jakiej odwołuje się art. 446 § 4 k.c., niezwykle trudno jest wycenić. Śmierć osoby bliskiej to ogromna dolegliwość psychiczna dla członka rodziny zmarłego, a jej skutki rozciągają się na całe jego dalsze życie [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 15 listopada 2018 roku, I ACa 372/18, LEX nr 2610077 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2018 roku, I ACa 1108/17, LEX nr 2491853]. Przy ustaleniu wysokości omawianego zadośćuczynienia należy uwzględnić między innymi takie okoliczności, jak: dramatyzm doznań osoby bliskiej i ich długotrwałość oraz wpływ na inne dziedziny życia, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wiek osoby uprawnionej do zadośćuczynienia i jej sytuację rodzinną, stopień w jakim będzie ona umiała się znaleźć w nowej rzeczywistości i sposób leczenia doznanej traumy [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 4 lutego 2021 roku, I ACa 1083/19, LEX nr 3198899; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 stycznia 2021 roku, I ACa 551/20, LEX nr 3126740; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 października 2019 roku, VI ACa 1737/17, LEX nr 3036513].

Recypując powyższe rozważania do ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny nie doszukał się rażącego zawyżenia zadośćuczynienia zasądzonego przez Sąd Okręgowy na rzecz któregośkolwiek z powodów. Zadośćuczynienie to wyniosło: w przypadku S. Ś. (1) – 120000 złotych, w tym 90 000 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku i 30000 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 10 grudnia 2019 roku; w przypadku S. Ś. (2) – 100000 złotych, w tym 77 200 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku i 22800 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 17 grudnia 2019 roku; w przypadku K. Ś. (1) – 100000 złotych, w tym 77200 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku i 22 800 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 17 grudnia 2019 roku. Wskazane powyżej kwoty zadośćuczynienia przyznanego na rzecz poszczególnych powodów stanowią łącznie dość znaczną sumę. Nie oznacza to jednak, że zadośćuczynienie zostało rażąco zawyżone. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo wywiązał się z obowiązku zindywidualizowania wysokości zadośćuczynienia w oparciu o całokształt okoliczności sprawy. Istotne znaczenie dla oceny skutków, z jakimi dla powodów wiązała się śmierć Ł. Ś. (1) miał dowód w postaci opinii sądowo-psychologicznej z dnia 8 października 2021 roku. Opinia ta została uznana przez Sąd Okręgowy za wiarygodną. Także pozwany ubezpieczyciel nie kwestionował wniosków opinii, ani w postępowaniu przed Sądem Okręgowym ani w treści apelacji.

Dokonując oceny roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia przez pryzmat konkluzji powyższej opinii Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że powódka S. Ś. (1) tworzyła z Ł. Ś. (1) udane małżeństwo, w którym miała poczucie wzajemnie łączącej miłości i szacunku. Miała w mężu oparcie, potrafił on zapewnić jej poczucie bezpieczeństwa. Po jego utracie pozostawała pod opieką lekarza psychiatry, który zdiagnozował u niej zaburzenia adaptacyjne. Ostatnią wizytę powódka odbyła w lutym 2021 roku, odczuwa poprawę swojego funkcjonowania, jednak wciąż subiektywnie przeżywa śmierć męża, trudno jej się pogodzić z jego stratą, czuje się samotna i bezradna, pesymistycznie patrzy w przeszłość. S. Ś. (1) ujawnia trudności z mobilizowaniem własnych zasobów, potrzebuje wsparcia ze strony innych, by poczuć się

lepiej, zyskać większy komfort psychiczny. Rokowania co do uzyskania poprawy są korzystne, choć należy pamiętać, iż niekoniecznie może to oznaczać powrót do poziomu funkcjonowania sprzed zdarzenia. Powódka doświadczała i nadal doświadcza problemów ze snem, a także zgłaszała silne stany lękowe, które z czasem uległy złagodzeniu. Proces żaloby u S. Ś. (1) jeszcze się nie domknął, a jej aktywność życiowa nie wróciła do zwyczajowej. Powódka chociażby przechowuje szczoteczki do zębów męża tam, gdzie dotychczas, nie pozbyła się jego rzeczy, czym usiłuje zachować pozory trwania związku. Trudno jej otworzyć się na nowe znajomości, najchętniej spędza czas sama, wspomina męża, często odwiedza miejsce jego pochówku. Pesymistycznie patrzy w przyszłość. Doświadczając smutku i przygnębienia, S. Ś. (1) stała się mało aktywna, nie miała motywacji do wykonywania nawet najprostszych czynności dnia codziennego, a ponadto nietowarzyska, izolująca się od innych, zdystansowana.

Mając na uwadze wskazaną powyższą silną więź łączącą S. Ś. (1) ze zmarłym Ł. Ś. (1), a także dość istotne trudności w zaadaptowaniu się do nowej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że przyznane na jej rzecz zadośćuczynienie w kwocie 120 000 złotych nie nosi znamion wygórowania. Kwota ta stanowi ekonomicznie odczuwalną wartość, co jest jednak niezbędne, by przyznane zadośćuczynienie mogło spełniać funkcję kompensacyjną. Zarazem nie jest ono rażąco oderwane w odniesieniu do przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa. Pamiętać należy, że w chwili wypadku Ł. Ś. (1) był jeszcze relatywnie młody (miał 37 lat), co pozwala zakładać, że gdyby nie śmiertelny w skutkach wypadek, więź zmarłego z powodami z dużym prawdopodobieństwem utrzymywałyby się jeszcze przez wiele lat.

Sąd Apelacyjny uznał za nieistotny zawarty w apelacji zarzutem niekonsekwencji sądu pierwszej instancji w sposobie określenia wysokości zadośćuczynienia. W rzeczy samej na stronie 21 uzasadnienia Sąd Okręgowy wskazał, że zadośćuczynienie dla każdego z powodów powinno wynieść po 100 000 złotych, a z uwagi na wypłaty na etapie postępowania likwidacyjnego obniżono je w przypadku S. Ś. (1) do 90 000 złotych. Powódka otrzymała 30 000 złotych, więc prima facie należałoby zasądzone przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienie obniżyć do kwoty 70 000 złotych. Tak jednak nie jest. Przedmiotem kontroli instancyjnej było orzeczenie Sądu Okręgowego (które w ocenie Sądu Apelacyjnego jest prawidłowe w obecnym kształcie), a nie jego uzasadnienie. Innymi słowy, to uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego jest w tym zakresie wadliwe, a nie sentencja orzeczenia. Jednocześnie wady uzasadnienia nie miały wpływu na prawidłowość samego wyroku, ponieważ uzasadnienie zostało sporządzone po jego wydaniu [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2021 roku, II USKP 12/21, LEX nr 3117753; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2020 roku, III UK 509/19, LEX nr 3092578; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2019 roku, I UK 135/18, LEX nr 2649829]. Łączna kwota 120 000 złotych tytułem zadośćuczynienia jest adekwatna do rozmiaru krzywdy doznanej przez S. Ś. (1).

Zarazem zróżnicowanie wysokości zadośćuczynienia przyznanego poszczególnym powodom (przyznanie żonie zmarłego kwoty o 20 000 złotych wyższej niż pozostałym powodom, dzieciom zmarłego) znajduje uzasadnienie w okolicznościach sprawy. Z uwagi na wiek dzieci (w dniu wypadku odpowiednio 16 i 13 lat) będą one miały więcej czasu, by pogodzić się ze stratą, zaadaptować do nowej sytuacji i zweryfikować plany na przyszłość. Z opinii biegłego wynika, że dzieci zmarłego ostatecznie mają szansę, by ich życie było wartościowe i satysfakcjonujące. Dysponują ku temu odpowiednimi zasobami. S. Ś. (2) konstruktywnie poradziła sobie w sytuacji żaloby - napisała do ojca list, który odczytała podczas pogrzebu, aktywnie uczestniczyła w projektowaniu jego nagrobka. Pozwoliło to jej na pożegnanie się z ojcem, uznanie jego odejścia. Subiektywnie wciąż odczuwa tęsknotę za nim, ale też realizuje zadania rozwojowe charakterystyczne dla swojego wieku - ma partnera, utrzymuje relacje rodzinne, znajomości towarzyskie, uczy się, ma plany na przyszłość. K. Ś. (1), podobnie jak siostra, realizuje zadania rozwojowe - uczy się, ma znajomych, planuje przyszłość.

Z drugiej strony, obniżenie zadośćuczynienia (w stosunku do kwoty przyznanej S. Ś. (1)) o sumę większą niż 20 000 złotych nie byłoby prawidłowe. Śmierć Ł. S. była dla wszystkich powodów źródłem dużego cierpienia, bólu psychicznego i uczucia ogromnej straty. Zarówno S., jak i K. Ś. (1) łączyły z ojcem bliskie i stabilne więzi uczuciowe wykształcone w procesie naturalnego przywiązania. Córka zmarłego ukończywszy gimnazjum miała trudności, by kontynuować naukę. Choć nie okazywała na zewnątrz, jak bardzo dotknęła ją śmierć ojca, nadal pisała do niego wiadomości za pośrednictwem komunikatora społecznościowego. Przez pierwszy rok po jego śmierci codziennie odwiedzała grób ojca na cmentarzu, oddalonym od jej miejsca zamieszkania o 4 km. K. Ś. (1) sygnalizował, że

bezpośrednio po śmierci taty, przede wszystkim do czasu jego pogrzebu miał problemy ze snem - spał mało, krótko, a także nie jadł. Chłopiec ujawnia zahamowania w sferze emocjonalnej: nie potrafi rozpoznawać, nazywać, a w związku z tym również radzić sobie z doświadczanymi uczuciami; a dominującym uczuciem jest u niego lęk, co powoduje tendencję do występowania mechanizmów obronnych opartych głównie na unikaniu i ucieczce, ale też często agresji. Chłopiec wymaga w tym zakresie wsparcia i psychoedukacji. Obecnie czuje się lepiej, choć nadal doświadcza złości, gdy pomyśli o sprawcy wypadku, czuje silną potrzebę bliskości z tatą, bardzo za nim tęskni, co przyczynia się do jego cierpienia. Wszystko to powoduje, że także zadośćuczynienie przyznane dzieciom Ł. Ś. (1) nie powinno mieć wymiaru symbolicznego, zaś przyznane na rzecz tych powodów zadośćuczynienie w kwotach wynoszących łącznie 100000 złotych nie jest rażąco zawyżone.

Odnosząc się do zarzutu dotyczących ustalenia wysokości odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej powodów, wskazać trzeba, że stosownie do art. 446 § 3 k.c. sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli skutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że celem odszkodowania o którym mowa w przywołanym przepisie ma być zrekompensowanie rzeczywistego i znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego (odróżnia to odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. od zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c., które ma na celu złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc członkom jego rodziny w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji życiowej). Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w rozumieniu omawianego przepisu obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego (nieobjęte zakresem zastosowania normy art. 446 § 2 k.c.), jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które rzutują na ich sytuację materialną. Sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci najbliższej osoby nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania, ale jeśli te negatywne emocje wywołały chorobę, osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przezwycięzania trudności dnia codziennego, to, bez szczegółowego dociekania konkretnych zdarzeń lub stopnia ich prawdopodobieństwa, można na zasadzie domniemania faktycznego z art. 231 k.p.c. przyjąć, że pogorszyły one dotychczasową sytuację życiową osoby z najbliższego kręgu rodziny zmarłego [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2021 roku, I CSKP 23/21, LEX nr 3108592; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 roku, IV CK 445/03, LEX nr 173555 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 1998 roku, II CKN 852/97, LEX nr 33743].

W art. 446 § 3 k.c. nie wskazano żadnych kryteriów szacowania uszczerbku polegającego na pogorszeniu się sytuacji życiowej. Sugeruje to, że chodzi w nim o naprawę szkód w zasadzie pieniężnie niewymiernych. Sposób sformułowania komentowanego przepisu wskazuje na znaczny zakres swobody jurysdykcyjnej sądu pierwszej instancji w zakresie orzekania o wysokości odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego wskutek jego śmierci. Pogorszenie sytuacji życiowej to nie tylko pogorszenie aktualnej sytuacji materialnej, lecz również przyszłe szkody majątkowe, nierzadko nieuchwytnie i nad wyraz trudne do oszacowania, ale prowadzące do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny, rozumianej jako ogół czynników składających się na położenie życiowe jednostki, w tym również trudno mierzalne wartości ekonomiczne. Może ono polegać np. na utracie możliwości uzyskania pomocy przy prowadzeniu gospodarstwa domowego lub wychowaniu dzieci. Przyznane na podstawie art. 446 § 3 k.c. odszkodowanie musi (podobnie jak zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c.) wyrażać się sumą, która zarówno przez uprawnionego, jak i z obiektywnego punktu widzenia (uwzględniającego ocenę większości rozsądnie myślących ludzi) będzie odbierana jako przysporzenie realne i adekwatne. Odszkodowanie należne na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie jest bowiem odszkodowaniem pełnym w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., lecz „stosownym”, tzn. takim, które ułatwi przystosowanie się uprawnionemu do zmienionej sytuacji życiowej; ze swej natury jest to więc kompensacja o charakterze ryczałtowym [vide K. Osajda (red. serii), W. Borysiak (red. tomu), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 30, Warszawa 2022, zob. uwagi do art. 446 k.c., nb. 35, dostęp Legalis oraz M. Załucki (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Wyd. 3, Warszawa 2023, uwagi do art. 446 k.c., nb. 6, dostęp Legalis; a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2021 roku, V CSKP 22/21, LEX nr 3220216; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 roku, IV CK 445/03, LEX nr 173555].

W sprawie niniejszej, odszkodowania przyznane na podstawie art. 446 § 3 k.c. wyniosły w przypadku S. Ś. (1) – 50000 złotych, w tym 26000 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku (razem z 6200 złotych odszkodowania za poniesione koszty pogrzebu i tłumaczenia dokumentów) i 24000 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 10 grudnia 2019 roku; w przypadku S. Ś. (2) – 30000 złotych, w tym 18000 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku i 12000 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 17 grudnia 2019 roku; w przypadku K. Ś. (1) – 30000 złotych, w tym 18000 złotych zasądzone w zaskarżonym wyroku i 12000 złotych przyznane w toku postępowania likwidacyjnego decyzją z dnia 17 grudnia 2019 roku.

Sąd odwoławczy dostrzegł, że argumentacja w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie zawiera szczegółowych rozważań w przedmiocie metodologii, jaką przyjął Sąd Okręgowy w celu określenia należnej powodom kwoty odszkodowania. Należy jednak mieć na względzie, na co zwrócono już uwagę w części wstępnej rozważań w tej kwestii, że również przepisy nie przewidują szczegółowych przesłanek uwzględnianych przy określaniu wysokości odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., pozostawiając tym samym sądowi orzekającemu istotny luz decyzyjny. W realiach rozpoznawanej sprawy przyjąć trzeba, że Sąd Okręgowy prawidłowo określił wysokość przyznanego powodom odszkodowania. Pracując w L., zmarły Ł. Ś. (1) zarabiał kwotę 2532,96 euro brutto, co przekładało się na miesięczny dochód w kwocie 2250 euro netto (vide tłumaczenie przysięgłe umowy o pracę z dnia 1 sierpnia 2017 roku na k. 87 akt). W zestawieniu z dochodami osiąganymi przez powódkę S. Ś. (1) w wysokości 13,40 złotych za godzinę brutto (vide umowa o pracę na k. 144 akt) nie ma zatem wątpliwości, że to Ł. Ś. (1) był głównym żywicielem rodziny. Jego śmierć, obok cierpień psychicznych powodów, oznaczała także istotne pogorszenie ich sytuacji materialnej, gdyż łączne dochody rodziny prowadzącej wspólne gospodarstwo domowe uległy znacznemu zmniejszeniu, a zarazem utracili oni realną pomoc, na którą mogli liczyć w przyszłości. Czyni to roszczenie odszkodowawcze wywodzone z treści przepisu art. 446 § 3 k.c. z gruntu uzasadnionym. Odszkodowanie przyznane przez Sąd Okręgowy nie jest nadmiernie wygórowane; musi natomiast przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, tym bardziej, że pogorszenie sytuacji majątkowej powodów wskutek śmierci Ł. Ś. (1) jest bardzo wyraźne. Powódka S. Ś. (1) utraciła dodatkowo pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w wychowaniu dzieci, co uzasadnia przyznanie jej odszkodowania w kwocie wyższej niż pozostałym powodom.

Za chybione uznać należy także zarzuty dotyczące rozstrzygnięcia o roszczeniach rentowych.

Zgodnie z art. 446 § 2 k.c. osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego. Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego. Rolą renty przewidzianej w z art. 446 § 2 k.c. jest naprawienie szkody przez wyrównanie uszczerbku majątkowego osoby uprawnionej, jakiego doznała na skutek śmierci osoby obowiązanej do alimentowania jej [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2020 roku, I ACa 835/19, LEX nr 3033412]. Nie można podzielić argumentu skarżącego, zgodnie z którym naruszeniem art. 446 § 2 k.c. jest przyznanie powodom renty jednocześnie z odszkodowaniem za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej z art. 446 § 3 k.c. Przyznanie na rzecz uprawnionego renty na podstawie art. 446 § 2 k.c. co do zasady nie wyklucza możliwości przyznania odszkodowania, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., o ile zachodzą ku temu przesłanki (i odwrotnie) [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 roku, VI ACa 217/19, LEX nr 2947395]. W powyższej części uzasadnienia sąd odwoławczy wskazał już, że znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w rozumieniu art. 446 § 3 k.c. nie obejmuje tych niekorzystnych zmian bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, które uwzględnia się przy orzekaniu o rencie zgodnie z art. 446 § 2 k.c. Zakresy zastosowania norm wywiedzionych z art. 446 § 2 k.c. i art. 446 § 3 k.c. nie pozostają w stosunku krzyżowania. W tym kontekście niczego nie zmienia fakt, że renta została przez Sąd Okręgowy częściowo skapitalizowana (pkt 2 myślnik 2, pkt 6 myślnik 2 oraz pkt 10 myślnik 2 zaskarżonego wyroku).

Niesłusznie też pozwany zarzucał Sądowi Okręgowemu zasądzenie na rzecz powódki S. Ś. (2) renty pomimo tego, że jako osoba pełnoletnia nie pozostawałaby ona już na utrzymaniu ojca. Art. 446 § 2 zd. 1 k.c. in fine

posługuje się pojęciem prawdopodobnego czasu trwania obowiązku alimentacyjnego. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie przewidują sztywnego wieku, po osiągnięciu którego przez dziecko obowiązek alimentacyjny rodziców bezwzględnie wygasa. Art. 133 § 1 k.r.o. stanowi jedynie, że rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Z kolei w świetle art. 133 § 3 k.r.o. rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się. W rozpoznawanej sprawie wysokie dochody osiągnięte przez zmarłego Ł. Ś. (1) nie pozwalają przyjąć, że alimenty na rzecz S. Ś. (2) (w wysokości analogicznej do przyjętej przez Sąd Okręgowy renty na przyszłość, tj. 583,26 złotych zgodnie z pkt 7 zaskarżonego wyroku) byłyby połączone z nadmiernym dlań uszczerbkiem. Nie można też uznać, że powódka nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się. Z niepodważonych przez skarżącego ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego wynika bowiem, że S. Ś. (2) cały czas podejmuje naukę celem uzyskania odpowiedniego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych i z tego względu nie ma możliwości podjęcia pracy zarobkowej.

Sąd odwoławczy uznał ostatecznie za prawidłową także ustaloną przez sąd pierwszej instancji wysokość świadczeń rentowych. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy podzielił uzyskiwany przez zmarłego dochód przez liczbę członków rodziny, a otrzymany wynik (tj. kwotę 2428,90 złotych) potraktował jako punkt wyjścia do dalszych rozważań. W świetle dyspozycji art. 446 § 2 k.c. taki uproszczony sposób wyliczenia renty może budzić wątpliwości. Przy ustalaniu wysokości renty, o której mowa w przywołanym przepisie, koniecznym jest bowiem przyrównanie sytuacji osoby uprawnionej z hipotetyczną sytuacją, w jakiej osoba ta by się znajdowała, gdyby nie śmierć obowiązanej do alimentacji. Renta przyznana w oparciu o powołany przepis może być wyższa od potencjalnych alimentów w tym znaczeniu, że jej wysokość może pozwalać na pokrycie nie tylko usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej, ale także tych wykraczających poza usprawiedliwione potrzeby. Uprawniony do alimentów powinien więc otrzymać takie świadczenia, na jakie mógłby liczyć od zobowiązanego gdyby zobowiązany do alimentacji żył [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 2020 roku, I ACa 835/19, LEX nr 3033412; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 stycznia 2019 roku, I ACa 893/17, LEX nr 2668210; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 października 2018 roku, I ACa 342/18, LEX nr 2596554]. Nie zmienia to jednak faktu, że algorytm polegający na podzieleniu dochodów zmarłego przez liczbę członków rodziny jest nadmiernym uproszczeniem – choćby dlatego, że koszty utrzymania zmarłego w L. i jego rodziny w Polsce niewątpliwie nie były tożsame (po pierwsze z uwagi na wyższe ceny w L., a po drugie ze względu na fakt iż Ł. Ś. (1) ponosił jedynie koszty wyżywienia, gdyż noclegi zapewniał mu nieodpłatnie pracodawca), a ponadto z uwagi na to, że potrzeby poszczególnych uprawnionych mogą się różnić.

Z ustaleń sądu pierwszej instancji [niezakwestionowanych przez pozwanego w apelacji wynika jednak, że powódka potrzeby rodziny dysponowała całą pensją zmarłego wynoszącą około 2200 euro. Gdyby nie śmierć Ł. Ś. (1), można z dużą dozą prawdopodobieństwa przyjąć, że podobna sytuacja miałaby miejsce nadal. W tym stanie rzeczy zasądzone przez Sąd Okręgowy kwoty tytułem rent na przyszłość (579,67 złotych na rzecz S. Ś. (1) oraz po 1583,26 złotych na rzecz S. Ś. (1) i K. Ś. (1) – łącznie 3 746,19 złotych miesięcznie) jawią się jako uzasadnione okolicznościami sprawy. Mieściłyby się one w granicach możliwości zmarłego Ł. Ś. (1) (który miał w L. zapewnione nieodpłatne noclegi, a we własnym zakresie musiał zorganizować jedynie wyżywienie), a jednocześnie w świetle zasad doświadczenia życiowego mieszczą się w granicach uzasadnionych sumy miesięcznych wydatków rodziny tworzonej przez powodów. Drobiazgowo badanie uzasadnionych wydatków powodów znacznie skomplikowałoby postępowanie dowodowe, nie przekładając przy tym na trafność rozstrzygnięcia. Z uwagi na zgon Ł. Ś. (1) oszacowanie jego zdolności majątkowych ma siłą rzeczy charakter hipotetyczny, a to przez pryzmat tej właśnie zdolności (zgodnie z zasadą równej stopy życiowej członków rodziny) należy badać także uzasadnione potrzeby powodów.

Analogiczne uwagi należy odnieść do rent zasądzonych przez Sąd Okręgowy za okres wcześniejszy. Uzupełniając Sąd Apelacyjny akcentuje, że nie było wadliwe uzależnienie wysokości renty odszkodowawczej od otrzymywanej przez powodów renty rodzinnej z Zakładów Ubezpieczeń Społecznych oraz analogicznego świadczenia wypłacanego przez

właściwy organ luksemburski. Co prawda w świetle art. 135 § 3 pkt 1 k.r.o. na zakres świadczeń alimentacyjnych nie wpływają świadczenia z pomocy społecznej lub funduszu alimentacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 roku poz. 808 i 875), podlegające zwrotowi przez zobowiązanego do alimentacji. Renta rodzinna nie zalicza się jednak do tych świadczeń. W uzasadnieniu rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw z dnia 12 sierpnia 2008 roku (RPU VI, poz. 888) wyjaśniono, że świadczenia z ubezpieczenia społecznego (takie jak emerytura, renta inwalidzka czy właśnie renta rodzinna) wspierają własne siły uprawnionego i mają charakter roszczeniowy. W świetle powyższego, uzasadnione było zasądzenie renty z art. 446 § 2 k.c. w wyższej wysokości za okres, za który powodowie nie pobierali odpowiednika renty rodzinnej od organu luksemburskiego. Także ta renta (w przypadku S. Ś. (1) 14.808,32 złotych zgodnie z pkt 2 myślnik 2 wyroku, czyli 1234,03 złotych miesięcznie; w przypadku S. Ś. (1) 20 845,09 złotych zgodnie z pkt 6 myślnik 2 zaskarżonego wyroku, czyli 1737,09 złotych miesięcznie; w przypadku K. Ś. (1) 20845,09 złotych zgodnie z pkt 10 myślnik 2 zaskarżonego wyroku, czyli również 1737,09 złotych miesięcznie) mieściłaby się w granicach możliwości zarobkowych zmarłego i zarazem uzasadnionych potrzeb jego rodziny.

Reasumując, pomimo zasygnalizowanych wątpliwości co do wyводу prawnego Sądu Okręgowego ujawnionego w treści uzasadnienia wyroku, Sąd Apelacyjny ostatecznie nie stwierdził wadliwości zaskarżonego rozstrzygnięcia w odniesieniu do wysokości renty odszkodowawczej zasądzonej na podstawie art. 446 § 2 k.c. – w szczególności, że skarżący nie negował ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd pierwszej instancji w tym zakresie.

Nieuzasadniony okazał się zarzut naruszenia art. 362 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Zgodnie z tym przepisem jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. Co do zasady wyrażenie świadomej i swobodnej zgody na jazdę z nietrzeźwym kierowcą stanowi podreźnikowy wręcz przykład przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody doznanej w wyniku spowodowanego przez tego kierowcę wypadku, jeśli jego nietrzeźwość pozostaje w związku przyczynowo-skutkowym z wypadkiem. Trudno oceniać podjęcie decyzji o odbyciu podróży z kierowcą pozostającym pod wpływem alkoholu inaczej aniżeli narażenie się na niemal pewną szkodę, skutkującą utratą zdrowia, a nawet życia. Faktami powszechnie znanymi są bowiem ujemny wpływ alkoholu na percepcję kierowcy oraz umiejętność rozsądnej oceny sytuacji na drodze. Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że jazda z nietrzeźwym kierowcą oceniana jest jako zachowanie wysoce nieprawidłowe, a wręcz naganne. Stan nietrzeźwości pasażera nie stanowi tu okoliczności ekskulpującej [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 5 września 2022 roku, I ACa 211/22, LEX nr 3418591; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 lipca 2021 roku, I ACa 347/21, LEX nr 3224403; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 grudnia 2020 roku, I ACa 917/19, LEX nr 3165431; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1 grudnia 2020 roku, V ACa 200/18, LEX nr 3174740; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 stycznia 2019 roku, I ACa 149/18, LEX nr 2620136; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 czerwca 2018 roku, I ACa 1402/17, LEX nr 2553026; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 lutego 2018 roku, V ACa 892/17, LEX nr 2502590; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2003 roku, III CKN 606/00, LEX nr 550935; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1985 roku, IV CR 412/85, LEX nr 5221].

Prawidłowość odmowy zastosowania art. 362 k.c. przez Sąd Okręgowy podlegała kontroli instancyjnej z urzędu, niezależnie od podniesionych zarzutów. Jest to bowiem przepis prawa materialnego, który w modelu apelacji pełnej sąd odwoławczy ma obowiązek zastosować z urzędu [vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2021 roku, I USK 166/21, LEX nr 3220176; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2020 roku, II PK 65/20, LEX nr 3160422; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2020 roku, V CSK 48/20, LEX nr 3070129; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2020 roku, V CSK 331/19, LEX nr 3169293; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2020 roku, IV CSK 607/18, LEX nr 3048217; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2020 roku, IV CSK 730/19, LEX nr 3125102]. Stosowanie prawa materialnego z urzędu odbywa się jednak jedynie w granicach ustalonego stanu faktycznego. Naruszenie przepisów postępowania (także te prowadzące do zmiany ustaleń faktycznych sądu a quo) podlega tymczasem (jak już wyżej wskazano) korekcie jedynie wskutek zgłoszenia w apelacji odpowiedniego zarzutu. Pozwany takich zarzutów nie postawił, ograniczając się do kwestionowania jedynie

niezastosowania art. 362 k.c. Zarazem pozwany przeszedł do porządku dziennego nad faktem, że w ustalonym przez Sąd Okręgowy stanie faktycznym nie ma podstaw do przyjęcia, że osoba kierująca pojazdem, którego pasażerem był poszkodowany, znajdowała się w stanie nietrzeźwości, zaś poszkodowany miał tego świadomość. Sąd Apelacyjny wskazał już wyżej, że zwalczanie ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji nie może się odbywać za pomocą samego tylko zarzutu naruszenia prawa materialnego; to zaś właśnie contra legem próbował czynić skarżący.

W tym stanie rzeczy przyjąć należało, że pozwany nie zdołał wykazać podstaw faktycznych formułowanego przez siebie zarzutu naruszenia art. 362 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Reguła z art. 6 k.c. nie może być rozumiana w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, ciężar dowodu obarcza stronę powodową. Jeżeli strona powodowa udowodniła fakty przemawiające za zasadnością powództwa (tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie), to na pozwanym spoczywa ciężar udowodnienia ekscpepcji i faktów uzasadniających jego zdaniem oddalenie powództwa. W zakresie zarzutów podnoszonych przez pozwanego to na nim zgodnie z zasadą excipiendo reus fit actor, spoczywa wówczas ciężar dowodu [vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2009 roku, II CSK 221/09, LEX nr 1402606 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 roku, III CSK 128/05, LEX nr 181275]. W zakresie zarzutu przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody pozwany obarczającego go ciężaru dowodu podźwignąć nie zdołał.

Z akt sprawy wynika jedynie [vide notatki na karcie 23 akt], że prowadzący pojazd kolega Ł. Ś. (1) K. J. został poddany testom na zawartość alkoholu dopiero w dniu 10 czerwca 2019 roku o godz. 02:08 i 02:52, który potwierdził jego stan nietrzeźwości. Wypadek miał natomiast miejsce kilka godzin wcześniej, w dniu 9 czerwca 2019 roku o godz. 23:30. Na tej podstawie nie można zatem z bezwzględną pewnością stwierdzić, że w chwili wypadku K. J. znajdował się pod wpływem alkoholu. Pozwany nie zawnioskował skutecznie żadnego innego dowodu mogącego potwierdzać tę okoliczność, co czyni ją niewykazaną. Nie sformułował również w tej mierze żadnych zarzutów błędnego ustalenia stanu faktycznego przez sąd pierwszej instancji ani powiązanych z nimi naruszenia przepisów postępowania, które mogłyby stanowić dla sądu odwoławczego podstawę do kontroli ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego.

W tym stanie rzeczy zarzut naruszenia art. 362 k.c. poprzez jego niezastosowanie, choć od strony teoretycznoprawnej skonstruowany poprawnie, w świetle zgromadzonego w niniejszym postępowaniu materiału dowodowego nie miał racji bytu.

Konkludując, biorąc pod uwagę, że podniesione przez skarżącego zarzuty okazały się chybione, zaś sąd odwoławczy nie stwierdził z urzędu naruszenia prawa materialnego nieobjętego powyższymi zarzutami ani naruszenia przepisów postępowania prowadzących do jego nieważności, należało na podstawie art. 385 k.p.c. oddalić apelację pozwanego, jako bezzasadną.

Z tego względu orzeczono jak w punkcie drugim sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, pozwany jako przegrywający postępowanie apelacyjne w całości powinien zwrócić powodom poniesione przez nich koszty tego postępowania. Na koszty te – w przypadku każdego z powodów, będących współuczestnikami formalnymi - złożyło się wynagrodzenie ustalone na podstawie § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie w kwotach po 4050 złotych w oparciu o wartość przedmiotu zaskarżenia ustalonej w części dotyczącej danego powoda.

W świetle powyższego orzeczono jak w punktach od trzeciego do piątego sentencji.

	SSA Tomasz Sobieraj
--	---------------------